

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 h.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 240 K, na 1/2 strani 160 K, na 1/4 strani 80 K, na 1/8 strani 40 K in na 1/16 strani 20 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 7. V Ljubljani, 15 aprila 1919. Letnik XXXVI.

Obseg: Vnetje vimena ali volčič na vimenu. — Popravimo, kar smo zamudili! Ali kaže ovčerejo pospeševati? — Imejte vendar pamet! Nasveti našim vinogradnikom. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. Poročila podružnic Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani. — Uradne vesti Slovenske kmetijske družbe. **Konjerejec:** Konjska kólíka. — Uvrstitev SHS državnih žrebcev. — **inserati.**

S pričujočo številko »Kmetovalca« prične Slovenska kmetijska družba zopet izdajati posebno uredniško prilogo pod imenom »Konjerejec«, ki bo posvečena izključno konjereji. Ta priloga, ki bo pridejana vsaki drugi številki »Kmetovalca«, bo obenem uradno glasilo družbenega »Samostojnega konjerejskega odseka«.

Vnetje vimena ali volčič na vimenu.

Vnetje vimena nastane skoraj v vseh slučajih na ta način, da se naselijo na vimenu nalezljive snovi, ki prihajajo ali skoz seske od zunaj na znotraj in navzgor, ali iz ran, poškodb, kožnih razpok itd., ali se pa te bolezni povzročujoče snovi prinesejo po krvnem potu v vime. Grdo ravnanje in stiskanje vimena sicer lahko povzroči zelo boleče obolenje, toda te poškodbe se skoraj zopet zboljšajo in ozdravijo, če se ne okužijo s kužnimi glivami. Po stopinji obolenja, po kakovosti kužnih gliv in po tem, katera vrsta stanic je obolela, razločujemo naslednje vrste volčičev na vimenu.

a) Volčič vsled prehlajenja.

Od seskov prihajajo bakterije, zlasti neka vrsta (galactococcus), skozi seskovo tuljavo navzgor in od tu v finejše razrastke žleznihih tulcev in povzročijo tam obolenje nežnih sluznic teh delov.

Pojavi: V neznatnejši meri in če obolijo le spodnji deli: neznatno; čim bolj je razširjeno in v čim finejše dele se razteza obolenje, tem pomembnejši postajajo pojavi, in to se zlasti dogaja, če se vime par dni ne izmolze, ker imajo glive potem priliko, da se

razmnožijo. Bolni del vimena je enakomerno otekel veliko bolj vroč in pri molži se dobi redka, vodena, kockasta in kalna tekočina; če je obolenje hujše, je izprememba tako znatna, da je namolzena tekočina lahko sluzasta, nitkasta ali celo krvava. Oteklina in bolečina ni nikoli zelo huda. Obolenje lahko prehaja od enega dela na drugega.

Posledice: Le v prvotnih in ne zelo razvitih slučajih je pri večjem zdravljenju pričakovati popolno ozdravljenje; zelo lahko ostane motenje, zmanjšanje mlečne množine itd. V hudih slučajih pride do otodelosti, tvorjenja trdin in, če so noter prišle tudi gnojne glive, do gnojnih bul.

Zdravljenje. Pridna, prizanesljiva molža, vdr-govanje mazil. Vzemi kafe 5 gramov, pepelike 20 gramov, lanolina 25 gramov, vazelina 5 gramov, zmešaj to in debelo namaži bolni del enkrat na dan. Dalje se morajo v seske obolelih, pravkar izmolzenih vimenskih delov z brizgalko prav znatno vbrizgati ena teh tekočin, sublimat 1 : 1000; lizol 1 : 400; borova voda, salicilna voda itd., tako da se tekočina požene prav visoko v najmanjše cevke.

b) Rumeni volčič

je bolezni na vimenu, ki prav tako nastane, kakor pri prehlajenju, toda vsled neke posebne, navarne kužine,

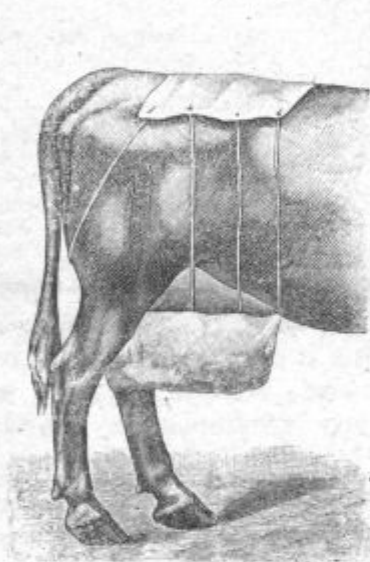
ki nastopa le v nekaterih krajih in se od tu lahko dalje razširja ali prenaša. Gliva vrste streptococcus (agalactius contagiosus) povzroči obolenje vimena vsled prehlajenja, kakor gori omenjena navadna gliva, toda izpremenjeno mleko je od začetka rumenkasto, sivo-rumeno, kislo, siratki podobno in izločuje, če stoji, rumenkasto, redko zgornjo plast ali debelo, žolici podobno. Vime je malo izpremenjeno, toda četrt za četrtje oboli in mleko usahne za vedno; bolezen okužuje žival za živaljo. Najpogostejše nastopa ta bolezen sicer na Francoskem in v nekaterih krajih Švice. Večkrat se je že zanesla v Nemčijo, a se dozdaj še ni zelo razširila. Bolezen je neozdravljiva.

c) Šenast in gnojen volčič

nastane na ta način, da nastanejo rane, kožne razpoke, poškodbe, kamor se vlezejo šenaste glive ali gnoj povzročujoči mikroorganizmi ter povzročajo površno ali bolj hudo vnetje vimena, ali pa pridejo šenaste in gnojne glive skozi seske v notrajnost vimena in povzročijo tam splošno obolenje, ki na posameznih mestih povzroči

se oboleli del vimena na zunaj pregnoji, teče mleko skoz gnoječe se ulje, in to se le počasi zaceli.

Zdravljenje: Mir, pičlo krmljenje; kot zdravilo se daje sol, zlasti Glavberjeva sol. Previdno stiskanje, nalahka večkratna molža, toplota, vime se na debelo vdrigne z razkužujočimi, omehčujočimi mazili: zlasti se priporočajo naslednja mazila: a) jodkalij 10 gramov, kafra 5 gramov, lanolin 30 gramov, svinjska mast 5 gramov, ali b) olivno olje 20 gramov, salmiakov cvet 10 gramov, kafrov prašek 5 gramov. Po obilnem mazanju se vime toplo povije z vato, volno ali s kako kožo in potem s trioglato ruto podpre, ali se pa vime v topli vodi koplje. Podoba 3. kaže, kako se priveže pod vime gumijevo platno, kamor se 2—3 krat na dan za kake pol ure nalije za kopanje vimena voda, ki je nekoliko gorkejša od telesne toplote. Namesto gumijevega platna se lahko vzame tudi kaka druga tkanina in se vanjo položi gorak, kuhan seneni drob kot gorak obkladek. Pri hudih bolečinah se vime ne molze z roko, ampak se vtakne v sesek molzna cev, in skoz njo počasi odteka nabrano mleko. Molznih cevi je več vrst;

Podoba 3.

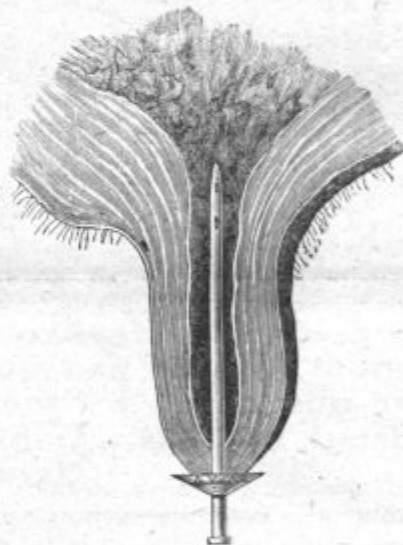
Podoba 4.

Podoba 5.

Podoba 6.

Podoba 7.

gnojitev. Lahko se tudi primeri, da nastanejo taka obolenja zlasti pri težkih pojavih kuge v gobcu in na parkljih, ker najbrž iz krvi izhajajo. Največkrat nastopajo obolenja kratek čas po porodu in se splošno smatra za njih vzrok prehlad, kar je najbrž pripisovati opazovanju, da večkrat nastopa vročica z mrzlico, kar naj bi izhajalo iz zmrzovanja in premrzlega ali enostranskega ohlajenja, dočim je vzrok mrzlice pričenjajoče gnojenje ali hudo splošno vnetje vimena.

Pojavi: Hudo, boleče otečenje vimenove četrtine, huda rdečica, huda občutljivost pri doteknitvi. Mleko izprva ni izpremenjeno. Bezgavke v stegnu iste strani otečejo, hoja postane napeta, šepasta, splošno počutenje je moteno, tek izostane, prežvekovanje preneha in z nastopom mrzlice usahne mleko popolnoma ali deloma v zdravih delih vimena. V težjih slučajih nastanejo huda obolenja, trdine, bule, prisadno otrpnenje posameznih mest, mleko se izpremeni, postane rumeno-nitkasto, krvavo, ima lahko gnoj v sebi in ni sposobno za uživanje, tudi za živali ne.

Potek bolezni: V lahkkih slučajih poneha bolezen po preteku okrog enega tedna, v težjih, kadar

nekaj jih kažejo podobe 4., 5., 6.

V 7. podobi vidimo mlečni sesek kravjega vimena z vpeljano molžno cevjo. Na spodnjem koncu je seskova odprtina, zaprta z močnim mišičnatim (mesenim) kolobarčkom, ki mleko zadržuje, da samo ne more odtekati.

Pri gnojnih pojavih, prisadnem otrpnenju, je energično rabiti razkuževalna sredstva. Očiščenje, morebiti izpraznjenje stem, da se rana prereže, zdravljenje s piktaninom, tioformom, lizolom, karbolno kislino, glutolom itd. Če se more mleko, ki teče na uljezu, izprazniti na znotraj, je priporočati žareče železo, šivanje ali polaganje obližev. Za vsa ta močno učinkujoča sredstva je pa potrebno popolno večše znanje in velika ročnost v porabi. Nalahko, skrbno postopanje in jako previdno zdravljenje je nujno priporočati. Če domača sredstva hitro ne pomagajo, je edino pravo kar najhitreje mogoče poklicati večšega živinozdravnika, kajti z napačnim zdravljenjem volčiča na vimenu se je naredilo že veliko škode.

G. P.

Popravimo, kar smo zamudili!

Temelj vsemu naprednemu kmetijstvu je poljedelstvo, t. j. pridelovanje raznih kmetijskih rastlin, ki jih potrebujemo doma in za prodaj, bodisi za krmljenje, človeško prehrano ali v obrtne svrhe.

Živinoreja pride šele na drugo mesto in je njena kolikost in kakovost popolnoma zavisna od kakovosti poljedelstva. Če je kateri izrek resničen, je „**Kakovost živinoreje je zavisna od kakovosti rastlinarstva**“.

Pri nas se je pa zadnja desetletja skoraj izključno gonilo govoričenje o povzdigi živinoreje ter smo pri tem popolnoma pozabili na povzdigo rastlinarstva, ki je vendar temelj dobre živinoreje.

Mi Slovenci imamo tri glavne panoge kmetijstva, in sicer rastlinarstvo, živinorejo in vinarstvo.

Vinarstvo je glede važnosti, pravično sojeno, zadnje. Kjer je vinarstvo res umestno in dobičkonosno, tamkaj naj se seveda goji in pospešuje z vso silo, a kjer ni umestno, in se zlasti goji iz zgolj podedovane priljubljenosti ali celo zaradi športa, tamkaj ga je pa zatirati in je polagoma kmetovalce navajati k drugačnemu kmetijskemu obratu, ki je boljši in dobičkonosnejši.

Če upoštevamo važnost imenovanih panog kmetijstva ter presojava razmere, ali ni čudno, če je za pospeševanje manj važne vinarske panoge pri nas Slovencih nebroj vinarskih strokovnjakov na slovenskih kmetijskih šolah, če je raznih vinarskih nadzornikov, vinarskih inštruktorjev, trsnicarjev in poleg teh je še posebno osobje v prospeh kletarstva in v zaščito vinske kupčije.

Druga važnejša panoga kmetijstva, t. j. živinoreja je pa pač imela pred vojno par strokovnjakov kot živinorejske nadzornike ali inštruktorje, *a danes nima cela Slovenija niti enega živinorejskega nadzornika. Za rastlinarstvo, kot najvažnejšo panogo in ki je takorekoč temelj kmetijskega obrata, pa Slovenci sploh nismo imeli v svrhu pospeševanja nastavljenega posebnega rastlinarskega strokovnjaka.*

To je pač narobe svet, ki ga je stvarjal nezmožen avstrijski birokratizem in zlasti bivše c. kr. kmetijsko ministrstvo, kjer so gospodovali in odločevali samo juristi, ki vse znajo, kar vedo in hočejo.

Da se je vinarstvu boljše godilo, je pripisovati dejstvu, da je sedel v ministrstvu z odločilno besedo resnični vinarski strokovnjak, ki je vzorno skrbel za prospeh vinarstva sploh.

Za živinorejo se je zato več storilo nego za rastlinarstvo, ker so se bali vpitja meščanskih strank v javnih zastopih zaradi mesa, katere so bile v vseh javnih zastopih vsled krivičnega volilnega reda v večini in druge stranke so pa pri volitvah kolikortoliko kmeta potrebovale kot volilnega backa, ki so mu usta mašili z raznimi korumpirajočimi podporami, kajti pod krinko pospeševanja živinoreje se je najlažje dajala posameznikom podpora, oziroma nagrada za strankarsko volitev. V kmetijskem ministrstvu je bilo pač v zadnjem času nekaj živinorejskih veščakov, toda te so imeli v ministrski palači v zadnjem kotu v zatohlih sobah zaprte, niso imeli nobene besede, kajti visoki ministrski uradnik je odločil na višje povelje državno podporo za živinorejo kot nagrado za kako glasovanje v državnem zboru, kadar je vlada hotela dobiti večino za kake svoje nečedne namene. Za konjerejo so pač veliko storili in žrtvovali, toda kmet naj se nikar ne vara, če misli, da njemu na ljubo, ampak le zaradi nesrečnega militarizma, ki je kriv vojni in današnji veliki bedi.

Rastlinarstvo je bilo pa v stari Avstriji sploh pastorka in celo med nami Slovenci, ki si nismo znali ali hoteli sami pomagati.

Tudi jaz se obdolžujem, da sem preveč trobil v živinorejski rog; pa kaj sem hotel, z volkovi sem moral tuliti, dasi sem pri mnogih prilikah in zlasti v sejah glavnega odbora naše kmetijske družbe povzdigoval glas, da se vendar mora kaj več storiti v prospeh rastlinarstva.

Brez zamude je zamujeno popraviti ter je takoj in brez odloga organizirati na široki podlagi zasnovano službo v povzdigo rastlinarstva. To službo je z vso silo kar naprej popolnjevati, saj bo njena posledica, da bo živinoreja vsled boljšega poljedelstva samaodsebe glede kolikosti kakor glede kakovosti napredovala.

In koliko zamujenega imamo popraviti! Menim, da nas je grozna svetovna vojna dovolj izučila in da bo še dolgo dobo let, ne glede na tuj uvoz, naša dolžnost, se sami sebe z živežem preskrbljevati. Ne tajim, n. pr., da pridelovanje žita ni posebno dobičkonosno in da bo v poznejših dobah postalo še manj dobičkonosno, a zato pa vendarle ne moremo in ne smemo biti brez pridelovanja žita, ker večina naših pokrajin ni za izključno ali pretežno pridelovanje krmskih rastlin, *mi moramo deloma zaradi plitve zemlje in posebno zaradi kolobarjenja in strniščne setve žito pridelovati.* Če pa moramo pridelovati žito, pa ga pridelujmo tako, da bo to pridelovanje dobičkonosnejše, oziroma manj obremenilno. Namesto, da pridelamo, kakor sedaj, na 1 ha 7 do 10 kvintalov žita, pridelajmo ga z umnejšim poljedelstvom 15 do 20 kvintalov. To ni prav nič nemogočega, narobe, t. j. lahko doseči in naša dolžnost je, to upravičeno namero z vso silo skušati doseči. Pravo obdelovanje njiv, umno gnojenje, pravilna setev, odbira pravega semenja, **domača vzgoja za naše razmere primernih žitnih vrst** so sredstva, s katerimi dosežemo gori označeno namero. Kako je pač važna za nas ajda, a še nihče se ni našel, ki bi si bil vzel trud, vzgojiti tako domačo vrsto ajde, ki bi potrebovala za dozoritev krajšo dobo, da bi je tako pogosto slana ne posmodila in da bi se lažje oplojala nego sedanja. Brez čebel ni dobrega pridelka ajde in *zato je čebelarstvo z vso silo pospeševati* že zaradi ajde, dasi pri naša tudi drugače lepe dohodke; ono tudi kmetovalca v biologiškem oziru tako izobrazuje, kakor nobena druga kmetijska panoga. Glede pridelovanja krompirja smo v ozemlju bivše Avstrije itak na prvem mestu; imamo zanesljivo semensko blago, a to ni zasluga bivšega kmetijskega ministrstva in deželnih odborov, ampak zasluga posameznikov in v prvi vrsti našega kmeta samega, ki nikakor ni tako nazadnjaški, kakor je razupit po naših nasprotnikih. Nikar naj se mi ne očita, če si glede krompirja prisvajam nekaj zaslug in na podlagi tiskanih in pisanih zapiskov ter statistike lahko dokažem, da ima naša družba največ zaslug, če pri nas glede pridelane množine krompirja, krmske pese in korenja v alpskih pokrajinah prvačimo. Narediti pa ostane še vedno dovolj. Vsled srečne lege naše Slovenije smo na prvem mestu pri pridelovanju strniščne repe in naši ljudje se niti sami ne zavedajo, kakšne važnosti je ona za živinorejo. Repa je gomoljeva rastlina, ki silno veliko pripomore, da čez zimo lahko dobro in zdravo preredito veliko število živine. Tudi kakovost strniščne repe se da zdatno izboljšati.

Predaleč bi me vodilo vse ono povedati, kar je storiti za povzdigo našega rastlinarstva; omenjati bi n. pr. moral tudi izboljšano pridelovanje drugih rastlin,

bodisi za porabo doma ali za prodaj. *Povzdiga rastlinarstva pomeni povzdigo živinoreje in mlekarstva.* Za planšarstvo se pri nas ni drugega dobrega storilo, kar je storila s svojimi pičlimi sredstvi kmetijska družba, kajti ono, kar so zapričeli v zadnjih letih juristi in drugi neveščaki po šviškem vzorcu, ni bilo za naše razmere in je bilo škoda vunkaj vreči težkih tisočakov.

Namen temu mojemu spisu je edino ta, merodajne kroge opozoriti na veliko važnost **povzdige našega rastlinarstva in tega dosedanjega pastorka postaviti kot ljubljenca na prvo mesto, ki bo dajal našemu kmetijskemu obratu šele pravo smer.** Gustav Pirc.

Ali kaže ovčerejo pospeševati?

Kmeta marsikatera politična stranka z leve in desne sovraži; ker je pa on vsled njegove mnogostevilstva pri volitvah kolikortoliko odločilen in bo na vsak način v naši mladi državi zelo odločilni činitelj, zato se mu sedaj vsi brez izjeme silno laskajo in mu z raznimi obljubami na srce pihajo, dasi naprej vedo, da svojih obljub ne bodo mogli držati. Žalibog se kmet kaj rad vseda na také limance, in končno je vedno on tisti, ki je poliman in ki plača ceho.

Reševanje kmeta z raznimi obljubami je že odnekaj prav priljubljen volilni maneuver. S takimi obljubami in raznimi nemogočimi predlogi v svrhu zboljšanja gmotnih razmer kmetškega stanu prihajajo na dan navadno ljudje, ki o poklicu in o težnjah kmeta niti pojma nimajo, ki največkrat niti ne znajo ločiti pšenice od ovsa. Končno seveda izhaja vsa naša jara gospoda iz kmetjskih slojev; če se jim pa oporeka, da reči ne poznajo, pa pridejo precej z odgovorom, da dobro poznajo kmetovanje, ker so doma iz kmečke hiše ali ker so bili kot otroci na kmetih, kjer so videli, kako se živi, dasi v resnici ničesar ne vedo.

V zadnjem času taki vsevedeži poveličujejo ovčerejo in hočejo kmeta rešiti, oziroma ga privedi do večjega blagostanja z zopetno vpeljavo izdatnejše ovčereje in njenega pospeševanja, kar bi po njih nazorih kmetu silno pomagalo. Celo med kmeti se najdejo taki, ki na to verujejo, a to so le oni, ki bistva ovčereje prav nič ne poznajo in le slišijo nekaj govoriti o nekdanjih razmerah, ki so pa bile povsem drugačne.

Ali res kaže ovčerejo iznova v veliki meri vpejati in jo pospeševati? Na to vprašanje se da prav lahko in dobro odgovoriti. Odgovor je tale: **Kjer je ovčereja umestna, je prav, jo kolikostno skušati dvigniti in glede kakovosti z vso silo pospeševati.** Taki kraji, kjer bi bila ovčereja umestna, so pa v naši Sloveniji zelo pičli, zato bo pri nas v veliki celoti, če razumimo in napredno kmetujemo, in če naj gledamo na zadostni donos kmetij, ostalo ovčarstvo nekaj postranskega, ki pri računu o dohodkih ne bo skoraj nič odločevalo in celo moramo računati še z nadaljnjim nazadovanjem ovčereje, kajti sedanje vsled vojne nastale razmere so samo trenutne in preden bi se dala pri nas ovčereja morda povzdigniti, bodo zopet nastale razmere, ki jo narede neumestno.

Ne pomaga nič, ovca je in ostane domača žival slabo izkoriščevalnega (ekstenzivnega) kmetijskega obrata, kakor hitro se pa prične z močno izkoriščevalnim kmetijskim obratom, se pa mora ovca ogniti drugim domačim živalim (zlasti govedu in prasičem), ki donajajo znatno večje koristi.

Ovca ne prinaša velikega *rednega* dohodka (z volno in mlekom), njen prirastek na mesu je ze le majhen v primeri z našimi drugimi domačimi živalmi, in vrhutega daje veliko premalo hlevskega gnoja, ki ga silno veliko potrebujemo pri intenzivnem kmetijskem obratu.

Ovčereja je vobče in zlasti v naprednem in intenzivnem kmetijskem obratu samo tamkaj na mestu, kjer vsaj skoz sedem mesecev v letu izključno izkorišča tako pašo, *ki ni za druge dobičkonosnejše domače živali* in ki največ pet mesecev v letu dobiva v hlevu klajo, ne da bi s to klajo druge boljše domače živali prikrajševala. V pokrajinah s takimi gospodarskimi razmerami naj se seveda ovčerejo v vsakem oziru pospešuje, oziroma naj se še celo nanovo vpeljuje, povsod drugje naj se pa rajši kmetijstvo drugače močnejše izkoriščevalno naredi. Za ovčerejo uspešnih krajev je pri nas prav malo in še ti kraji se bodo z umnim kmetovanjem krčili, zato bo ovčereja kolikortoliko še bolj nazadovala.

Kako je ovčerejo tam, kjer je umestno, vsestransko pospeševati, ni predmet tega spisa.

Če zasledujemo vzroke, ki so zakrivili nazadovanje naše ovčereje, se samoodsebe pojasni, zakaj nima pri nas ovčereja nikake posebne bodočnosti in je naravnost nespametno, s čim pričeti, kar se z drugimi panogami živinoreje veliko boljše doseže.

Naj nihče ne misli, da je kmet opustil ovčerejo, ker mu ta panoga ni ugajala, ampak opustil jo je, ker je hladno računil in je spoznal, da mu ne nese. Ovčereja samanasebi je nekaj prav lepega, in je pri njej veliko več poezije, kakor pa pri reji drugih domačih živali, zato je kmet ni radovoljno opustil.

Ko so odpravili tlako, desetino in druge dajatve graščinam ter je kmet postal svoboden gospodar svoje zemlje, jel jo je bolje izkoriščevati; pridelovanje žita je omejil, obširne občinske pašnike so razdelili ali pa so jih zboljševali ter izpreminjali v dobre travnike ali njive. Spoznal je slabo dobičkonosnost ovčereje in namesto ovac si je nabavil večje število govedu in prasičev, saj za ovce ni bilo več paše in za zimo ne več ovčje krme. L. 1822. smó šteli pri nas okroglo 96.000 ovac in sedaj pred vojno samo še 24.000, torej se je naša nekdanja ovčereja skrčila na eno samo četrtno.

Zato je pa število govedu v sto letih poskočilo od 114.000 na 227.000 in število prasičev od 50.000 na 177.000!

Minuli so časi, ko se je kmet oblačil od nog do glave v obleko, ki jo je doma pridelal in izdelal; domača volnena obleka (rašovna in mezlan) je izginila, in na njeno mesto je stopilo suknje iz veliko boljše in finejše volne nego je volna naših ovac.

Volneni las je vse kaj drugega, kakor navadni las ali dlaka. Finost volne se presoja po njeni debelosti in po njeni koderavosti ter ima v svetovni trgovini trajno veljavo edino fina in fino skodrana volna, kakor jo dajejo ovce merino-pasme in iz te pasme vzgojene angleške, ki dajejo volno za česano suknjo in za ševiot. To so volne z označbo *super*, *superlekta*, *superlekta*, *elekta*, dočim je volna od naših ovac skoraj popolnoma neskodrana sekunda in terca in vrhutega pomešana z dlako, iz kakršne se nikdar ne dela danes zahtevano kupčijsko blago. V Avstraliji in v Ameriki redijo na milijone ovac z najfinejšo volno s silno nizkimi pridelovalnimi stroški, *s katero volno ne bo naša nikdar mogla tekmovali*, če bo tuj denar še tako drag in če naša država na volneno blago vpelje najvišje mogoče uvozno carino!

Končno še nekaj. Pri nas se nič kaj ne mara za ovčje meso, ki je zato veliko ceneje nego goveje ali prasičje. Sedaj v vojni seveda to ne velja, kajti zadovoljni smo celo s konjskim mesom po visoki ceni, a te razmere bodo kmalu minule in potem bo pela stara pesem. V Franciji, Španiji in Belgiji visoko čislajo ovčje meso, a tamkaj so pred kakimi 30 leti uveljavili na uvoz klavnih ovac visoko uvozno carino, ki je prizadela zadnji udarec naši ovčereji, vsaj kar se tiče prodaje klavnih ovac.

Vojna je minula, minule bodo v doglednem času njene hude posledice, stare razmere se bodo zopet vrnile in kdor vse to gori povedano upošteva, ta pač mora priznati, da je ovčereji večinoma za vedno odklenkalo.

Gospoda pa, ki vrže med svet tako neumestne predloge ali obljube, naj se najprej dobro pouči o predmetu in potem naj šele govori, oziroma najbolje take zadeve prepustiti onim, ki jih poznajo. Gustav Pirc.

Imejte vendar pamet!

(Beseda k povzdigi živinoreje v bližnji bodočnosti.)

Vsled brezvestnega početja vlade bivše Avstrije povzročena po brezumnem postopanju vojaške uprave so naši hlevi silno izpraznjeni, kar ne pomeni le velike škode za kmetijski obrat, ki brez živine ne more izhajati, kajti kako naj zemlja rodi, če je ne moremo obdelovati in dovolj gnojiti, ampak to početje pomeni tudi velikansko oškodovanje našega narodnega gospodarstva, ker smo izgubili velikansko premoženje, ki tiči v vrednosti živine sploh in smo zlasti izgubili toliko dohodkov od živinoreje.

Naša sveta dolžnost je, kar najhitreje popraviti zločin, ki se je nad kmetijstvom in sploh nad narodnem gospodarstvom naredil. Pri tem naj se pa nikar ne zanaša na pomoč iz javnih sredstev, ki v najboljšem slučaju zaradi svoje pičlosti ne bodo prav nič izdala, ampak storiti moramo sami zase kaj uspešnega. *Zalibog veliko število kmetovalcev prav nič ne misli na tako samopomoč.*

Od vojnih razmer pokvarjeno mišljenje okužuje tudi kmetovalce, med katerimi prav mnogi vidijo vso srečo samo v zbiranju ničvrednega papirnega denarja, pri čemer pa nič ne mislijo na grozne posledice.

Sedaj je uveljavljena zopet prosta kupčija z vsemi živili in torej tudi s klavno živino. Če je pa živine malo in imajo ljudje vsepolno onih nesrečnih bankovcev, s katerimi so nas preplavili, pa kupujejo klavno živino po vsaki ceni in marsikateri kmetovalec se zaradi visokih cen polakomni teh ničvrednih bankovcev in proda iz hleva živino, ki bi je ne smel, če količkaj misli na bodočnost.

Ker se plačuje klavna živina po 10 K in tudi višje za kilogram žive teže, teleta pa še dražje, pane katerniki mislijo, Bog ve kakšen dobiček stem naredé, če svojo živino za tako visoke cene prodajo. Premnogi še niso prišli do spoznanja, da ena papirna krona ne predstavlja več one vrednosti, kakor borih 10 vinarjev pred vojno. Če prodáš živinče za 1000 K, nimaš v miznici večje predvojne vrednosti nego 100 K, če imaš pa danes govedo v hlevu, je pa to zlato, zato naj te ne moti veliko število bankovcev, ki jih bomo kmalu na kilograme prodajali.

Živina v hlevu obdrži svojo vrednost in jo bo obdržala, naj bo veljava papirnega denarja taka ali

taka in vrhutega jo v hlevu moraš imeti, če hočeš svoje posestvo obdelovati, izmzgano zemljo narediti zopet rodovitno in njeno rodovitnost trajno ohraniti.

Kako naj pridemo zopet do mleka, če ne nadomestimo onemogle krave z večjim številom dobro molzečih, kako naj pridemo do delovne živine, če zaradi lakomnosti prodamo vsakega nezrelega voliča in če sploh prodamo vsako tele, ki se skoti, in vse to v napalnem mnenju, da imamo Bog vé kakšen dobiček, če skupimo cel sveženj ničvrednega papirnega denarja.

Vsak pameten človek se danes skuša iznebiti malo ali ničvrednih bankovcev in skuša zanje rajši kupiti kako blago, ki ima trajno vrednost in ki mu ne bo prizadelo znatne izgube, če naš denar propade, oziroma če se uredi veljava našega denarja, pri čemer naj nihče ne misli, da bo odšel brez velike izgube, če ima bankovce nakupičene in doma v miznici hranjene.

Bodite torej pametni, privežite telet toliko, kolikor jih le morete dobro in umno prerediti, saj boste stem svoje blagostanje najbolj ščitili in boste zmogli svoje kmetije zopet v prvotni stan nazaj vpostaviti. Kdor sedaj odprodaja živino, ki je ima odveč, ali ki je ne more prerediti, in kdor ne skrbi za zadostni naraščaj, ta je tat, ki krade iz lastnega žepa in vrhutega niti nima lasinosti tatu iz poklica, ki je prebrisan, ampak je zabit in neumen kakor največji tepec pod milim nebom! Poleg tega pa tak kmetovalec ne krade le iz svojega lastnega žepa, ampak je tudi velik škodljivec državnega blagostanja, ki se bo v bodočnosti in v pričetku moralo najbolj upirati na dobro uspevanje kmetijstva.

Te besede se pa seveda ne tičejo udov naše družbe, ki jih štejemo med preudarne kmetovalce, ampak naj so klic udom, da svoje neumne in nepreudarne sosede opozorijo na neumnost, ki jo delajo, *če iz lakomnosti in zapeljani po dozdevno visokih cenah prodajajo tjavendan iz svojih hlevov živino, ne da bi poznali sedanje denarne razmere in velikansko važnost dobre in zadostne živinoreje v bodočnosti!* G. P.

Nasveti našim vinogradnikom.

Lenega čaka strgan rokav,
pal'ca beraška, prazen bokav.

Vojna je minula in počasi se vračamo k rednemu življenju. Veliko je vojna uničila, veliko bo treba nadomestiti.

Po vojni nas pa čakajo novi časi in nove naloge. Sedaj smo svoji gospodarji in sami zase moramo skrbeti. Ni več tujega jerobstva nad nami, kojega smo bili že toliko navajeni, da smo delali le to, v kar se nas je pahnilo.

Sedaj smo navezani sami nase in nihče nas ne bo več rinil ne v dobro, ne v slabo. Zdaj, ko nikoli prej velja Vodnikov klic: „Išče te sreča, um ti je dan, našel jo bodeš, ak' nisi zaspan.“ Da, zaspani ne smemo biti in moramo z duhom časa napredovati, kajti kdor stoji, ta nazaduje. To velja zlasti tudi o kmetu-vinogradniku. Bodimo torej pridni, marljivi in napredni, v ponos svojemu narodu.

Marsikateri vinograd je v vojni opešal in treba bo novega dela. Pri tem ne delajmo starih napak, ampak vse dolgoletne, dosedanje izkušnje obrnimo v svojo korist.

Treba bo pa tudi zboljševanja kletarstva in organizacije vinogradnikov v svrhu napredovanja v vino-

gradništvu in pospeševanja vinskega izvoza. V naslednjem sledi nekaj dobrih, na mnogoletni praktični izkušnji slonečih nasvetov.

Da ima vinogradništvo v Sloveniji velik gospodarski pomen, o tem ni dvoma, vsaj je Slovenija sama pridelala lani na 47.000 ha površja okrog 1 $\frac{1}{4}$ milijona hl vina v vrednosti 625 milijonov kron.

Sedaj se vino lahko in dobro proda, a kaj bo potem, ko se odpro meje drugih držav, zlasti Italije in Ogrske in ko bodo prometne zveze zopet vpostavljene? Tedaj zna nastati za naše vinogradništvo huda kriza in tej v okoliščini priti, je naša poglavitna naloga. Ali kaže vpričo današnjih visokih cen površino vinogradov razširjevati? Vobče ne! *Zlasti ne delajte novih vinogradov v neprikladnih razmerah.* Kjer podnebje, zemlja ali lega vinski trti ne ugaja, trt ne sadimo. Pridelek je negotov, stroški veliki, korist mala. Naravne pomanjkljivosti nadomeščati s trudom in z delom se ne izplačuje.

Veliko napako stori tudi oni, ki svojo vinogradsko posest ne spravlja v sklad s svojim ostalim gospodarstvom. V tem oziru velja nasvet „malo a dobro“. *Napravi majhen vinograd, a tega dobro, vzorno obdeluj in večjo boš imel korist od njega, kakor da napraviš velik vinograd in ga zanemarjaš.*

Na vsak oral vinograda, bi moral gospodar imeti vsaj eno odraslo živinčce v hlevu več, da pridelava dovolj gnoja za vinograd. *Brez gnoja ni vinskega pridelka.* Ko se razmere urede, bo v vinskih krajih kazalo gojiti zlasti v večji meri živino in prasičerejo in na polju predvsem pridelovati krmo. To se z vinogradništvom najbolj sklada. Tudi umetnih gnojil bo izdatneje vporabljal.

Pri napravi novih, ali obnavljanju opešanih vinogradov, ne delajmo starih napak. Zemljo dobro pripravimo in če treba *osušimo*. Ne sadimo trt pregosto in ne pregloboko. Sadimo na suho cepljene in stratificirane doma vzgojene trte, ker pridemo hitreje do lepega, enakomernega vinograda nego z zelenim cepljenjem. Izberimo za svojo zemljo in lego *pravilno ameriško podlago*, ki jo cepimo z žlahtno vrsto. Ne mislimo samo na danes, temveč tudi na bodočnost. Danes se vsako vino lahko proda, v bodočnosti se pa bo lahko spečalo le dobro vino. Cepimo torej izkušene, dobre vrste, ki dajejo pri zadostni množini tudi *dobro kakovost vina*.

Pomnožujemo zlasti vrste, ki dajejo dobro *belo* vino. Kot take priporočam za Dolenjsko posebno: kraljevino, plavec, veltlinec, španjol za navadna, silvanec, neuburger, laški rizling in burgundec za finejša vina.

Črno vino pridelujejo južne dežele (Dalmacija, Istra itd.) v boljši kakovosti kot ga moremo mi pridelovati. V omejeni množini kaže pri nas pridelovati le črno kavščino (žametovko) za navadna, portugalko in frankinjo za boljša črna vina.

Ne sadimo in ne pomnožujemo ameriških direktordecih vrst (Izabelo, Vialo, Noa ali Šmarnico, Huntington, Otelo itd.), ker s temi, itak nezanesljivimi vrstami, kvarimo le dobro kakovost in dobro ime svojega vinskega pridelka.

Bodimo bolj natančni pri reznji trt. *Ne vzgajajmo previsokih trt.* Visoke trte slabše rasejo, manj rodijo in dajejo kislejši pridelek. S pravilno reznjo in z dobrim gnojenjem ohranimo trte vsaj še enkrat dlje v moči in rodovitnosti kot sicer.

Zatirajmo z vso vneemo in po strokovnih nasvetih večšakov vinske bolezni, kajti te nas lahko pripravijo ob ves pridelek.

Ne trgajmo grozdja prej ko dozori. Spremalu zrelih grozdjem slabšamo dobroto svojega vina in njega dobro ime.

Zboljšujmo pa zlasti kletarstvo. Pripravljajmo vino po novem, modernem načinu, kajti le tako vino najde odjemalce tudi v tujih krajih. Snažimo in umno ohranjamo vinsko posodo. Brez dobre posode ni dobrega vina. Zboljšujmo svoje vinske kleti. Ne zidajmo več hramov in vinskih shramb, temveč prave vinske kleti. Le v dobri vinski kleti se razvije in ohrani vino v dobri kakovosti. Brez dobre kleti je umno kletarstvo nemogoče.

Zlasti pa kličem našim vinogradnikom in mladini: Berite strokovne spise, obiskujte predavanja in tečaje in bodite dostopni pouku in napredku! Trmoglavost in starokopitnost se maščujeta nad gospodarjem samim prej ali slej gotovo.

Združujte se! Snujte na pravem mestu, pod ugodnimi razmerami **vinske zadruga** v svrhu skupnega spravljajanja in razpečevanja svojega vinskega pridelka. To zahteva današnji čas. Kar ne zmore posameznik, se lahko posreči zadrugi z dobrim vodstvom. V združenju je moč. Vsak za vse, vsi za vsakega, to bodi naše geslo!

B. Skalický.

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na slov. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalec“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se vrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne nalagajo vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znakmah kot prispevek k družbenemu pokojniskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 35. Pri nas se veliko razgovarja in razpravlja, kateri goveji pasmi je dati prednost, simodolski ali rjavi šviški, zato vprašam, kakšno stališče zavzimate Vi? (A. V. v. Ž.)

Odgovor: Na to vprašanje se ne dá kar nakratko odgovoriti in bodi prepuščeno o njem razpravljati v daljših spisih v prihodnjih številkah našega lista. Podpisani začasno in nakratko označim svoje stališče takole: Vprašanje je vsaj pri nas sporno, toda zame je rešeno in se pri tem nahajam v soglasju z ogromno večino naprednih živinorejcev cele srednje Evrope. *Čas namreč dam is strokovnega prepričanja odločno prednost simodolski pasmi.* Tako pri nas v celem ozemlju Slovenije, kakor v višinskih pokrajinah srednje Evrope, kjer je kmetijstvo napredno, nimajo nikjer več prvotne domače, *drobnocelične* govedi, ampak imajo popolnoma prekrizano goved z žlahtnimi ali z najžlahtnejšimi pasmami, oziroma imajo čisto rejo teh pasem. Žlahtne (kulturne) goveje pasme, ki prihajajo za nas v poštev, so vse *debelocelične*. Simodolska, kakor rjava šviška pasma ste obe debelocelični, imata velike gospodarske prednosti, pa tudi veliko slabih strani, ki prihajajo od debeloceličnosti. Simodolsko govedo je večje, rastnejše in zgodnejše nego rjava šviško, a je manj mlečno. Obe pasmi pa imata slabe strani debeloceličnih živali, t. j. niste živahni in ste vsled ohlapnega delovanja svojih debelih celic manj odporni proti boleznim in zlasti proti jetiki. Šviška rjava pasma, kot mlečna, nima ne le debele, ampak tudi nežnejše celice in njena finoceličnost jo naredi še dovzetnejšo za jetiko. Simodolska pasma je silno ješča, izhaja s slabejšo

klajo, če jo je le dovolj in je za čisto blevsko rejo preizkušeno najboljša med višinskimi žlahtnimi govejimi pasmami. Rjava šviška pasma pa je mlečna le ob zadostni množini močnih krmil in sploh slabo prenaša slabo klajo. Zaradi slabih strani teh pasem ne bomo prešli nazaj na rejo manjvrednih, ampak bomo zaradi njih velikanskih gospodarskih prednosti rajši z umno rejo (pašo, dobrimi hlevi itd.) odvrčali omenjene slabe lastnosti. Okroginokrog nas se s silo takorekoč samaodsebe razširja simodolska pasma in kadar jo kmet spozna, ne briga se več za odpor »strokovnjakov« (2), ki liki papigi gonijo na povelje bivšega avstrijskega kmetijskega ministrstva prazne trditve nekdanjega c. kr. »vojaškega« živinozdravniškega zavoda na Dunaju. Vsa Češka, Moravska, večji del Ogrske in Hrvatske, celo Štajerska in Tirolska imajo že simodolsko pasmo, v nekaterih pokrajnah res s sramežljivo označbo »lisasta višinska pasma«, kajti v stari Avstriji je bilo poglavitno, da se le ni izrekla beseda »Simodolec«, ker to je bila velika pregreha proti zahtevi kmetijskega ministrstva in proti lokalnemu patriotizmu in sebičnosti Tirolcev, Solnogračanov in Gorenje Štajercev, ki so si za vsako ceno hoteli ohraniti monopol za prodajo plemenske živine. 90% vse živine v južni Nemčiji od nemško-avstrijske meje notri do Rena je simodolskega pokoljenja, dasi тамошnji kmetovalci nikakor niso na glavo padli in so imeli dovolj prilike rjava šviško pasmo preskusiti, saj jo imajo pred nosom. Celo v vroči Afriki imajo med vsemi pasmami pri prekrizevanju ondotne domače govede najboljšo uspehe s simodolsko pasmo, navzlic velikanski heterogenosti. Bodimo oprezní, da nas, zapeljane po krivih prerokih, ne prehitte z boljšo plemensko živino kmetje-sosedi, ki jih preveč omalovažujemo in nam odvzamejo s svojo simodolsko živino oae nade, ki jih mi Slovenci glede živinoreje gojimo v Jugoslaviji. Pazite, dokler je čas, jaz si umijem roke! Trmoglava gospoda naj si zapomni, da proti vetru ne gre pljuvati. »Boljša«-vištvu simodolske pasme bo podrlo vse umetno zgrajene ovire, kajti »boljša« reč vedno izpodrine slabšo. G. P. r. c.

Vprašanje 36. Pred vojno smo lahko dobivali seme ruskega lanu, ki se je pri nas izborno ponašalo, kajti iz njega vzrase dolgoštiblati lan z lepo sivo in silno fino vlakno. Ali kje v ozemlju Slovenije pridelujejo zanesljivo pravi ruski lan, kjer bi se dobilo zanesljivo seme pravega ruskega lanu? Naš domač lan je prekratko štiblast in daje včasih vlakno, čez katero se predice pritožujejo, da ni trdno, se preveč trga, se slabo prede in daje zato slabo prejo. (J. P. na T.)

Odgovor: Slovití ruski lan, čegar seme prihaja k nam pod tem imenom iz ruskih kronovin ob vzhodnem morju ter se navadno izvaža preko morske luke v Rigi, zaradi česar se tudi imenuje »rigajsko laneno seme«, je prav isti lan kakor naš. Samo podnebne in morda tudi nekoliko talne razmere ga v svoji domovini naredo glede izbornih lastnosti prvovrstnega. K nam prenešen se pa po eni ali kvečjemu dvokratni setvi popolnoma prevrže v našega domačega, t. j., mi imamo računati z naknadnim kratkim učinkovanjem v ruskih razmerah pridobljenih lastnosti, ki niso podedljive. Naš domač lan, na Rusko prenešen, utegne v par letih tamkaj ravnotako dober postati, kakor ruski. Iz tega sledi, da pri nas ne more biti govora o tukajšnjem ruskem lanenem semenju, ker ta ni nikaka vrsta zase. Svoječasno, ko je pri nas lanarstvo še cvetelo, prihajalo je vsako leto k nam izvirnega ruskega lanenega semenja cele vagone, a poznavalci so vsako leto ali vsaj vsako drugo leto, sejali le izvirno seme, ker so iz skušnje spoznali, kratko učinkovanje njegovih dobrih lastnosti. Zastran pritožbe, ki se nahaja v pripomnji k Vašemu vprašanju, Vam odgovorimo v naslednjem posebnem odgovoru.

Vprašanje 37. Zakaj ni vlakno lanu trdno, se preveč trga, da se predice čezenj pritožujejo in daje slabo prejo? (J. P. na T.)

Odgovor: Temu ni krivo slabo laneno seme, bržkone tudi prav nič, ali vsaj ne v količjak znatni meri kakovost zemlje ter gnojenje, ampak napačno godenje. V lanenih štiblah je z gorenjo lesno plastjo s posebno neraztopljivo klejno snovjo, ki se imenuje »piktinovokislo apno«, trdno spojeno spodnje predivno vlakno. Goditev lanu ima namen lesno plast narediti lahko ločljivo od vlakne. Pri goditvi lanu na trati s pomočjo solčne toplote in vlage rose, ali pri godenju lanu v vodi (po belgijskem načinu) napadeta neraztopljivo piktinovokislo apno bakterija (glivi) »granulobacter pectinovorum« in »mucor stolonifer«. Ta bakterija razkrajata pinktinovokislo apno, ga predelata v raztopljivo metapiktinovo kislino in povzročita odstop lesne plasti od vlakna. Les dogcedenega lanu se potem s trlicami ali s strojem stre v drobne tanke koščke (pezdir), ki se z mikanjem strenege lanu loči od vlakna (prediva). Če se pa lan nepravino godi, t. j. predolgo in slabo, da vlakno škodo trpi, da ga napadejo še drugi škodljivi bakteriji, potem pa pravimo, da je lan »zagoden«. *Zagodenje lanu je torej krivo, če se pridelata slabo predivo, ki ima v tem slučaju tudi navadno nevšečno umazano rumeno barvo, ni pa vzrok laneno seme. Pravilno gođen jari lan dá trdno predivo, lepe svetlikaste sive barve, dočim barva prediva od ozimnega lanu vedno nekoliko na rumeno vleče.* G. P.

Vprašanje 38. Tukajšnje županstvo me vabi na poravnavo zastran škode, ki jo je baje naredil moj vol na tujem svetu že pred pol leta, ne da bi se me takoj klicalo na odgovor. Ali je županstvo pravilno postopalo in ali sem dolžan cenilcu škode plačati pot in zamudo časa sedaj čez celega pol leta, ko niti ne vem in se sploh ne da dognati, kako velika je bila škoda in bi se bil jaz sam s poškodovancem že poprej poravnal? (F. R. v Z.)

Odgovor: Ker še vedno veljajo vsi stari zakoni bivše avstrijske države, oziroma bivših njenih kronovin, zato se Vam je ravnati po tozadevnih zakonih. Škodo, ki jo je baje povzročil Vaš vol in za katero ste bili vsekakor odgovorni, je presojati po kranjskem deželnem zakonu »o obrambi poljščine«. § 44. tega zakona slove: »Preiskovanje in kaznovanje zaradi poljskih poškodb zastara, če se proti povzročitelju škode ni pričelo kako postopanje v treh mesecih od tistega dneva naprej, odkar se je škoda povzročila. — Oškodovanec pa more s civilno pravdo izposlovati povračilo tiste poljske škode, ki zaradi zastarelosti ni prišla po tem zakonu v preiskavo. — Potemtakem nima župan nikake pravice več izvrševati goriomenjeni zakon, ker je prestopel tega zakona za Vas zastarel. — Priporočamo Vam pa se z oškodovancem robotati, da vam ne naprti nepotrebne civilne pravde in morda ne povzroči nepotrebnih stroškov. Cenilci nimajo od Vas ničesar zahtevati, kvečjemu od župana, ki je rok zamudil. — Ta odgovor se naslanja na zakon b vse Kranjske dežele, a druge dežele imajo bistveno enakega. G. P.

Vprašanje 39. Pošljem Vam vzorec umetnega gnojila, ki sem ga kupil z imenom »kostna moka« po 48.— K za 100 kg. Ker jo pa to umetno gnojilo nekaj debelo zmletega in popolnoma drugače izgleda kakor kostna moka, ki sem jo dobival pri kmet. družbi, zato vprašam, ali je to umetno gnojilo res kostna moka in če je kaj vredno? (G. V. v L.)

Odgovor: Poslani vzorec ni kostna moka, ampak grobo zdrobljen kostni drobir. Kostna moka saminasebi je dobro fosfatno umetno gnojilo, ki počasi in slabše učinkuje, kakor vsa druga pri nas običajna fosfatna gnojila, in to zaradi tega, ker se v zemlji silno počasi razkrajja, in

sicer tem počasneje, čim manj fino je mleta. Iz tega vzroka je fina mletev kostne moke naravnost predpisana, in sicer mora znašati finost 66, t. j. kostna moka mora dati presejana skozi sito z 1 mm luknjicami 66 % fine moke. Zdrobljen kostni drob, ki ste ga nam poslali na ogled, bo pa vsled svoje kakovosti brez vsakega učinka in ga zato sploh ni pripoznati umetnim gnojilom. Če se hočete varovati škode, ga torej ne porabite za gnojenje, ampak ga porabite za mešanje med kurjo pičo, kjer bo prav dobro učinkoval za pridno leženje jajec. G. P.

Vprašanje 40. Kupil sem pritlično hišo, ki sem jo precej drago plačal in katero je hotel kupiti moj sedanji sosed, toda ni hotel zanj toliko dati, kakor sem jaz dal. Vsled tega je silno jezen ter je eno stran svojega vrta blizu te hiše tako visoko z deskami zagradil, da nimam iz ene strani hiše nikakega razgleda in imam v najlepših sobah zelo temno, ne glede na to, da je sedaj hiša skoraj vedno v senci. Ali se da proti takemu zlobnemu početju soseda kaj početi in ali bi ga mogel na kakšen način prisiliti, da mi nepotrebno visoko ograjo iz gosto postavljenih desak odstrani? (G. P. v T.)

Odgovor: Po prejšnjem, t. j. nepopravljenem obč. drž. zakoniku ne bi Vi imeli nikakega sredstva nastopiti proti zlobi svojega soseda, kajti poprej je veljalo načelo, da vsakdo na svojem posestvu sme početi, kar hoče, v kolikor to ni v nasprotju z veljavnimi zakoni in predpisi. Naš obč. drž. zak. je nad sto let star in zato je v njem marsikaj, kar ne odговarja današnjim razmeram in nazorom pravičnosti. Zategadelj so med vojno na podlagi ces. naredbe izdali tri novosti k temu zakonu, ki odpravljajo najkričeče krivice. Za Vaš slučaj velja III. novost, in sicer ces. naredba z dne 19. marca 1916, ki je za nas veljavna, dokler obstoji načelo, da se sodi po sedaj pri nas veljavnih zakonih in dokler ne dobimo pri nas nove tozadevne zakone za celo kraljevino SHS. Drugi odstavek § 134. te ces. naredbe namreč slove: »Tudi oni, ki prizadene namenoma škodo na način, ki je proti spodobnosti, je zanj odgovoren, in če je to storil pri izvrševanju njegovih pravic, pa le tedaj, če je to izvrševanje njegove pravice očitno imelo namen drugega oškodovati.« Vaš sosed je pravzaprav imel pravico postaviti tak plot, vendar je očitno, da je izvrševal svojo pravico z namenom, Vas oškodovati, kajti tak plot blizu Vaše hiše Vas vsekako oškoduje. Če sosed izlepa takega plota ne odstrani, ga lahko tožite na odstranitev. G. P.

Vprašanje 41. Moji 3 mesece stari prasički so tako majhni, kakor bi bili par tednov stari. Jedo sicer radi, a le redko krmo in so mršavi. Trebuhe imajo zelo napete, repovi jim ohlapno doli vise, škripljejo z zobmi ter se jim zaletava. Po koži imajo izpuščaje kakor temnosive garje. Dva prasička sta že poginila. Preden prasiček pogine, oteče mu vrat in ušesa. Enega poginulega prasička sem raztelesil in našel v njegovih drobnih črevih vsepolno takih glist, kakor so otročje. Čreva so bila vsa nagnita in razjedena ter so se trgala. Tudi noge jih bole. Kakšno bolezen imajo prasički in kako naj jih zdravim? (A. P. v M.)

Odgovor: Bolezen Vaših prasičkov je povzročila slaba oskrba v slabih svinjarijah in pa tudi glistavost, ki bi samasebi ne bi bila tako huda, ki pa oslabele prasičke še bolj nadleguje. Vsled slabe oskrbe, neprimerne klaje in slabega svinjaka, imajo živali bolezen, ki je posledica napačnega presnavljanja, kar posebno potrjujejo izpuščaji na koži. Glede izpuščajev na koži berite odgovor na 30. vprašanje v zadnji številki »Kmetovalca«. Tamkaj se tudi govori o potrebi snage, čistega zraka in svetlobe v hlevu. Vaši prasički so tudi prehlajeni in imajo neke vrste protin

(revmatizem), ki je pri prasičih neka posebna bolezen. Za prasičjim protinom obolele živali, ki se zlasti pojavlja pri mladih prasičih, niso ješči, ne marajo za običajno klajo, škripljejo z zobmi, če so lačni, zauživajo le redko klajo, in jih noge bole. Ta bolezen je malokdaj ozdravljiva; s tako bolnimi prasiči ni veliko početi in jih je najbolje čimprej zaklati. Prasičjemu protinu je glavni vzrok prepih skozi tla, ker imate navado delati v svinjarijah s špranjami, pod katerimi je prazen prostor in skozi katere vedno vleče. Boleče noge je večkrat, t. j. vsak dan vsaj dvakrat dobro otreti z gorkim ribjim oljem, ki ga pa seve danes nikjer ni dobiti. Prasiči imajo res tudi one vrste glist, kakor otroci, a imajo tudi druge, kar utegne pri Vaših biti, kajti človeška glista črev ne oškoduje. Zaradi zdravljenja glistavosti Vam nujno priporočamo, obrniti se do veččega živinozdravnika, ki bo dognal pravo vrsto glist in bo zapisal zdravila, ki gliste hitro preženo. G. P.

DRUŽBENE VESTI.

* **Pričujočo številko »Kmetovalca«** s prilogo »Konjerejec«, je uredil in večinoma spisal bivši družbeni glavni ravnatelj Gustav Pirc, ker je bil urednik lista preobložen z drugimi uradnimi posli.

* **Ribji lov v Sloveniji ni svoboden.** Glasom odredbe ministrstva za kmetijstvo v Beogradu ne velja svoječasnno objavljena naredba o svobodnem ribjem lovu za ozemlje Slovenije, ker sta se v tem zmislu z utemeljeno vlogo obrnila na SHS vladu v Beogradu tukajšnje poverjeništvu za kmetijstvo in Slovenska kmetijska družba.

* **Dobava živil in krme za vojaštvo.** Za prehranjevanje moštva in živine v garnizijah dravske divizijske oblasti se potrebujejo naslednje vrste živil, oziroma krme: meso, oves, ječmen, seno in slama. Pozivljajo se vsi, ki se zanimajo za dobavo teh predmetov, da se obrnejo s ponudbami na pisarno komande dravske divizijske oblasti E. št. 4. v Ljubljani, kjer dobe natančnejša pojasnila in se z njimi takoj lahko sklenejo pogodbe.

* **Žveplovo moko za žveplanje trt** proti grozdnim plesnobi, ki jo je dobiti le z Italijanskega, se silno težko spravi v našo državo, ker dela zaenkrat laška država velike ovire. En slab vagon žveplove moke se je družbi vendarle posrečilo dobiti na avtomobilih iz Trsta, in to po ljubeznivem posredovanju »Gospodarske zveze«. Vsled visoke veljave laške lire in dragega prevažanja z avtomobili, stane seveda ta žveplova moka precej veliko in je zato družba ne more oddajati ceneje kakor 6 K za kg, katera cena je pa še vedno silno nizka proti oni v zadnjih dveh letih. Zaenkrat bo družba s to žveplovo moko postregla onim naročnikom na majhne množine, ki so denar že naprej poslali, in če se komu zdi predraga, pa naj sporoči, da družba ve žveplovo moko drugam poslati. Po sklenjenem miru in ko se enkrat trgovske razmere uredijo, bo morda žveplovo moko lažje in ceneje dobiti, a v današnjih razmerah naj bo vsak vinogradnik vesel, če ima tako važno vinogradniško potrebščino pravočasno in gotovo v rokah, četudi za spoznanje dražje, kajti nihče ne ve, kaj bodočnost prinese. (Nadaljevanje družbenih vestí v inseratnem delu.)

Poročila podružnic Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani.

Podružnica v Sromljah pri Brežicah. Ta podružnica je bila nanovo ustanovljena 2. februarja t. l. V vino-

rodnem okolišu te podružnice je bilo doslej le malo udov štajerske kmetijske družbe, ki so pa bili včlanjeni v oddaljeni podružnici na Vidmu. Gospodarske koristi kmetovalcev nove podružnice so odločno zahtevale ustanovitev samostojne nove podružnice v Sromljah, čemur je dokaz, da sedaj ta nova podružnica šteje že 60 udov. Načelniku podružnice je bil izvoljen posestnik Martin Kos, njegovim namestnikom in tajnikom posestnik Martin Sotler in odbornikom šolski vođa Drago Rumpret, posestniki: Martin Rožman, Frančišek Molan, Mihael Krošelj, Rok Matjašič in Josip Petan.

Podružnica v Cerknici je imela dne 25. marca t. l. svoj občni zbor ob mnogoštevilni udeležbi. Novih udov je letos pristopilo 34.

Na občnem zboru se je izvolil novi podružnični odbor, ki je takole sestavljen: Načelnik Matija Obreza, namestnik Josip Braniselj, oba iz Cerknice; odbornika Matevž Martinčič z Doljnega jezera in Andrej Knap iz Cerknice.

Občnega zbora se je udeležilo tudi nekaj starih mož, ki so obrazložili velike krivice, ki so jih kmetje podružničnega okraja pretrpeli od graščakov, kojih tlačani so bili do l. 1848. Pri odvezi, oziroma pri odkupu in ureditvi servitutnih pravic v poznejših letih so se kmetom prizadele velikanske krivice, ker je vse nemško misleče uradništvo z graščino držalo, in ni imel kmet nikjer zaslombe, da bi se bila dela pravično in po obstoječih zakonih zvršila.

Občni zbor je soglasno sklenil, zahtevati od svojih poslancev vršitev take agrarne politike, ki bo dala priliko, zvršene krivice pravično popraviti.

URADNE VESTI

Slovenske kmetijske družbe.

Podpore za nakup plemenskih bikov in plemenskih merjascev.

Podpisana družba je v stanu podeljevati v okviru tiste razmeroma pičle državne podpore, ki jo je prejela v svrhu povzdige govedarstva in prasičereje, podpore za nakup dobrih plemenskih bikov in merjascev v onih slučajih, kadar zaradi čezmerno visoke cene zasebnik, občina ali živinorejska zadruga očitno ne more celo visoko kupnino utrpeti. Seveda se bo šlo edinole za domače plemenjake, ker na kak uvoz čistokrvnih iz inozemstva za sedaj ni misliti.

Slovenska kmetijska družba ne razpolaga s plemenskimi biki in plemenskimi merjasci, zato naj jih potrebni kmetovalci, občine ali živinorejske zadruge sami iščejo, naj se glede nakupa sami pogode in če je kaka državna podpora res potrebna, naj se na podlagi predloženih izkazil obrnejo do družbe z utemeljeno prošnjo.

Pri tem se opozori na dejstvo, da so po obstoječih deželnih zakonih občine, oziroma okrajni zastopi pravzaprav dolžni skrbeti za zadostno število plemenskih bikov v svojem okolišu.

Da se bo nakup in dobava imenovanih in drugih plemenskih živali kmetovalcem olahkočila, bo odslej naprej Slovenska kmetijska družba v »Kmetovalcu« med »Uradnimi vestmi« objavljala vse one, ki se pri njej zglase, da želijo kakega plemenjaka, ali ga imajo naprodaj. Zaradit tega se živinorejci v njih prid nujno pozovejo, se tega priglaševanja pridno udeleževati.

Ker plemenjakov silno primanjkuje, se pri tej priliki kmetovalci nujno pozovejo, po možnosti veliko plemenskih

bikov in merjascev doma vzrejati, ker jih ne bo težko po dobri ceni oddajati.

Slovenska kmetijska družba.

Razglas

o dovoljevanju podpor za nakup plemenskih bikov.

Slovenska kmetijska družba bo oddajala s pomočjo SHS državne podpore po nekoliko znižani ceni plemenske bika, oziroma bo s to podporo prispevala k nakupu takih plemenjakov, če se dokaže potreba v zmislu gorenjega razglasa.

Subvencionirali se bodo biki samo one pasme, ki je pokrajini proslilca primerna, oziroma ki je v njegovi pokrajini že vpeljana. *V prošnji je torej jasno naznaniti, za katere pasme bika se gre.* Na prošnje za bika tistih pasem, ki niso primerne proslilčevi pokrajini, se kratkomalo ne bo oziralo.

Vsak prosilec za bika, odnosno za podporo k nakupu bika, mora naznaniti in se pismeno zavezati:

1. Da je pripravljen bika sprejeti v pravem času tamkaj, kjer bo določeno, in sicer tistega, ki ga določi strokovni odposlanec kmetijske družbe.

2. Da takoj ob sprejemu bika plača določeno kupnino po odbitku podpore, ki jo za vsak slučaj kmetijska družba z ozirom na vse okoliščine določi.

3. Da podpiše zavezno pismo, s katerim se zaveže imeti bika določeno dobo za pleme, in če ga iz kateregakoli nezadostnega vzroka z dovoljenjem Slovenske kmetijske družbe proda, povrniti določeni del dovoljene podpore za vsak mesec, kar ga pred časom odda. Visočina podpore, ki jo je vrniti, se v vsakem slučaju posebej določi.

4. Da brez ugovora vrne vso podporo, če proda bika pred časom, ne da ima dovoljenje od Slovenske kmetijske družbe ali če očitno sam zakrivi plemensko nesposobnost subvencioniranega bika.

5. Došle prošnje bo Slov. kmetijska družba reševala po vrsti, kakor bodo dohajale ter naj prosilci vsekako računijo z dejstvom, da je danes takih plemenskih bikov malo dobiti in da vsled nezatne podpore za obširno ozemlje Slovenije ne bo mogoče vsem prosilcem ustreči, ampak se bo oziralo le na najnujnejše slučaje.

Slovenska kmetijska družba si pridrži pravico, subvencionirane plemenske bika nadzorovati po svojih strokovnih organih ter zahtevati, da so biki-plemenjaki v takih hlevih in tako oskrbovani, kakor odgovarja zahtevam umne živinoreje.

Slovenska kmetijska družba.

Razglas

o dovoljevanju podpor za nakup plemenskih prasičev.

Slovenska kmetijska družba bo oddajala s pomočjo SHS državne podpore po nekoliko znižani ceni plemenske prasičke, oziroma bo s to podporo prispevala k nakupu takih živali, če se dokaže potreba v zmislu gorenjega razglasa, in sicer pod sledečimi pogoji:

1. Oddajajo se prasički, stari po 8 do 10 tednov in tudi nekoliko starejši, ter se dajejo prispevki le za nakup teh.

2. Cene prasičkom bodo določene z ozirom na njih nabavne stroške in istotako se odmerijo z ozirom na ceno nakupni prispevki.

3. S pomočjo državne podpore se dajejo prispevki ali se sploh ceneje oddajo posameznim prosiščem samo po en merjašček, ali pa le ena svinjica z merjaščkom vred. Izjemno se da podpora tudi samo za svinjico, če se dokaže potreba vpeljave boljše pasme in če se dokaže, da bo mogoče svoječasno dotično svinjico uplemeniti z dobrim merjascem.

4. Kdor dobi plemenske prasičke, se mora pismeno zavezati:

- a) da jih obdrži za plemo, dokler so sposobni;
- b) da naznani Slov. kmetijski družbi, kadar jih neha imeti za plemo;
- c) da bo pripuščal merjasca tudi svinjam drugih gospodarjev proti primerni skočnini.

Došle prošnje bo Slov. kmetijska družba po vrsti reševala, kakor bodo dobajale. Plemenske prasičke bo pa vselej takrat oddajala, kadar jih bo imela kaj na razpolaganje, oziroma na ponudbo in naj vsekako prosišci računijo z dejstvom, da je dandanes takih plemenskih prasičkov silno malo dobiti.

Slovenska kmetijska družba si pridrži pravico subvencionirane plemenske prasiče nadzorovati po svojih strokovnih organih ter zahtevati, da so v svinjakih, ki odgovarjajo zahtevam umne prasičereje.

Slovenska kmetijska družba.

Razglas

o sprejemu živine na pašnik Slovenske kmetijske družbe na Ivju pri Radečah pri Zidanem mostu.

Slovenska kmetijska družba sprejme na svoj pašnik na *Ivju živino na pašo*, zlasti mlado od *pričetka meseca maja do konci meseca oktobra t. l.* Paša se letos zato prične šele meseca maja, ker je rast trave vsled letošnje neugodne spomladi silno zaostala.

Pristojbina za pašo znaša 1.50 K za vsak kilogram žive teže, ki jo živina na pašniku pridobi, oziroma najmanj 80 vinarjev na dan, če se živina iz kateregakoli vzroka dovolj ne zredi, če je n. pr. že doraščena in prestara ali če se sploh noče porediti ali pasti. Če se zapazi, da kaka žival na pašniku dobro ne uspeva, se to takoj sporoči lastniku, da jo lahko s pašnika vzame. Za ovce je določena pašna pristojbina 20 vinarjev za dan in glavo in za žrebete pa 1.20 K. Konji na pašniku ne smejo biti podkovani.

Na pašo pripeljana živina se takoj stehta, kar se vsak mesec ponavlja, da se lahko vsak gospodar prepriča o uspevanju svoje živine.

Živinorejci, ki nameravajo dati svojo živino na družbeni pašnik, naj to pismeno prijavijo podpisani družbi ali pa pismeno, oziroma ustno upravniku pašnika *Mihaelu Črčku* na Ivju, pošta Radeče pri Zidanem mostu. Prijave se sprejemajo do 30. aprila t. l.

Prednost pri vsprejemu živine na pašnik imajo predvsem udje živinorejske zadrage v Št. Janžu, potem živinorejci iz sosednjih občin in ostali tedaj, če predpisano število pašne živine ni polno. Dohod na pašnik je iz Radeč pri Zidanem mostu čez Njivice in Močilno ali preko Št. Janža pri Mokronogu čez Leskovec ali čez Brunek in Rudno vas.

Slovenska kmetijska družba v Ljubljani.

Vabilo

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe v Senčurju, ki bo 24. aprila t. l. ob dveh popoldne v šoli.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnika; 2. pregled računov od 1. 1914. dalje; 3. volitev načelnika, blagajnika in odbora; 4. volitev delegatov za občni zbor Slov. kmetijske družbe; 5. predlogi in nasveti.

Opomnja: V slučaju nesklepčnosti, se vrši eno uro pozneje drugi občni zbor, ki bo sklepal ob vsakem številu navzočih udov.

Senčur, 8. aprila 1919.

Ivan Gašperlin, načelnik.

Vabilo

k izredmu občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe v Sevnici, ki bo 27. aprila t. l. ob devetih dopoldne v hotelu Simončič.

S P O R E D :

1. Volitev novega načelnika; 2. predavanje o kmetijstvu in kmetijski organizaciji odposlanca kmetijske družbe; 3. sprejemanje novih udov in pobiranje udnine; 4. slučajnost in nasveti.

Sevnica, 10. aprila 1919.

Martin Kozinc, načelnik.

Ponudniki in kupci plemenske živine.

(Pod tem naslovom Slovenska kmetijska družba odslej naprej redno objavlja vse one lastnike plemenske živine, ki so pri volji jo prodati in vse one kmetovalce, ki želijo kupiti plemensko živino, s čemur je dana prilika prodajalcem in kupcem stopiti v stik in tako poskrbeti za zamenjavo plemenske živine. Priglašati je nakup in ponudbo vseh vrst moških in ženskih plemenskih živali ter naj vsak priglasilec natančno prijavi svoj naslov, vrsto domače živali, njen spol, pasmo, starost, število itd.)

Naprodaj:

Plemenski bik simodolske pasme. Podrobnosti se poizvedo pri živinorejski zadrugi v Horjulu (pošta sama) pri Vrhniki.

Plemenske prasičke proda Janez Šegula, veleposestnik v Hlaponcih, pošta Juršinci, Štajersko.

Dva siva bika, dve leti stara } proda, enega zamenja
Bika Ultnerca } za bika montafonske
pasme Ivan Majcen, Šent Janž, Dolenjsko.

Bika Algajca, 13 mesecev starega, proda Josipina Semitsch, Verdung št. 6, p. Mozelj, Kočevje.

Kupiti se želi:

Plemensko živino vseh vrst (goved, prasiče, ovce itd.) kupi vsak čas »Slovenska kmetijska družba v Ljubljani«.

Montafonskega bika želi v zameno za enega svojih sivih bikov Ivan Majcen, Šent Janž, Dolenjsko.

Bika sive pasme kupi Janez Slak, Gornji Globodol, p. Mirna peč, Dolenjsko.

Merjasca večje pasme kupi Živinorejskazad ruga, Radomlje, Gorenjsko.

Telico muredolsko kupi Oskar Černelč, posestnik, Sv. Peter pod Sv. Gor. Štajersko.

Merjasca večje pasme kupi Matija Lovše, posestnik iz Nadleska šte. 12., p. Stari trg pri Ložu.

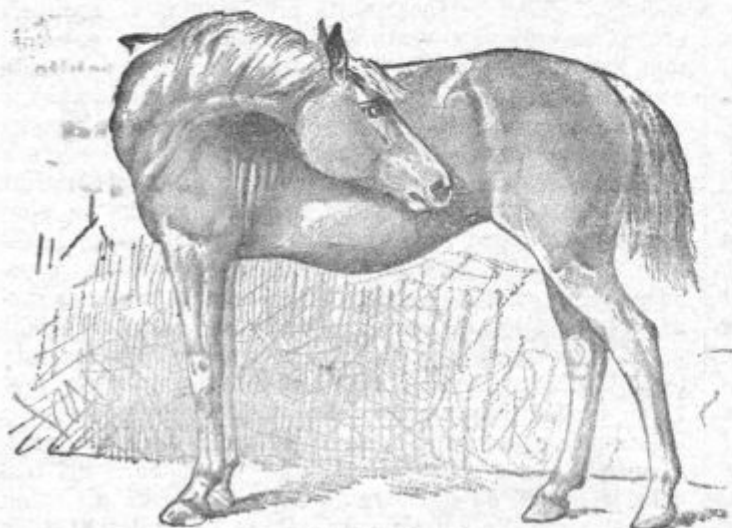
Uradno glasilo samostojnega konjerejskega odseka Slov. kmetijske družbe v Ljubljani.

Uredniška priloga 7. štev. „Kmetovalca“ I. 1919.

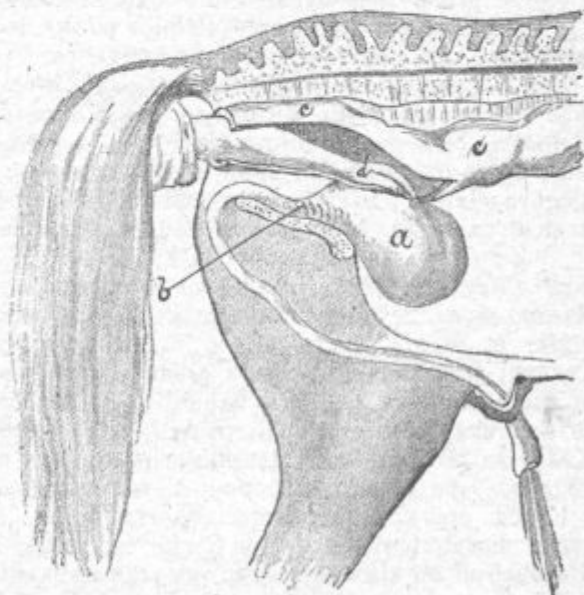
Konjska kólíka.

Kólíka je pri konjih bolezen, ki se največkrat pojavlja, saj jo povprečno dobi med 100 konj 40, in od sto na tej bolezni napadenih konj jih povprečno 15 do 20 pogine. Bolezen je torej nevarna, toda največkrat nepotrebno, kajti kólíki smo največkrat sami vzrok,

črevesno kamenje ali ki so glistavi. Večkrat se pojavi pri konjih kólíka, če se jim iz enega ali drugega vzroka čreva zamotajo, se eno črevo zavije okoli drugega in ga tako stisne, da blato ne more naprej. Tudi ostrá ze-

Podoba 8.

Podoba 10.

in če je smrtonosna, zadene krivda največ lastnika konja samega.

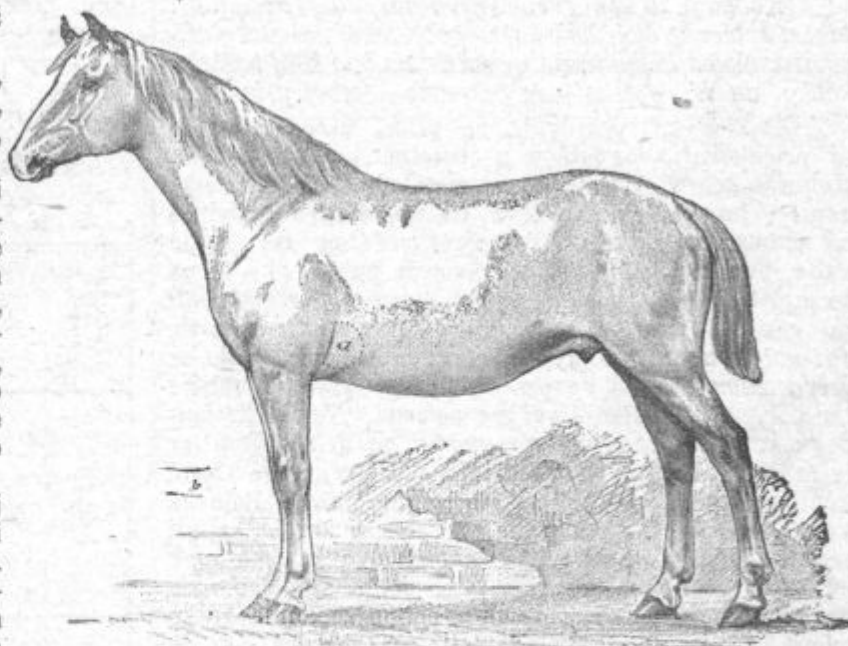
Dolžnost vsakega, ki je lastnik konja, je gledati, da konj te bolezni sploh ne dobi, in če jo dobi, pravočasno takoj vse ukreniti, da se smrtonosnost po možnosti odvrne.

Kólíko povzroči preobilna, napačna ali izprijena klaja; posebno nevarno je pokladanje rži, ki jo konji slabo prenašajo in je zanje najboljša krma oves, ki daje moč in ne napenja. Kólíka, ki jo ponekod tudi klanje, grizenje, ujedanje itd. imenujejo, ni pravzaprav ničesar drugega, kakor napenjanje, ki pride od vetrov (plinov), ki se stvorijo iz klaje v črevah, se tamkaj vsled toplote razširjajo, čreva napenjajo in posledice so silno hude bolečine v trebuhu.

Sveža detelja, posebno sparjena, kaj rada povzroča kólíko, zato moramo biti pri pokladanju detelje konjem silno previdni. Posebno slabo je lačne konje hitro nakrmiti in prenasršene vpregati ter jih s polnim trebuhom poditi. Pokladanje suhe moke in velikih množin otrobov je istotako slabo. Klaja, ki v želodcu prične hitro vreti, t. j. se tamkaj razkrajja, n. pr. mlada sveža trava in detelja, sparjena sveža krma, zelo rada povzroča kólíko.

Kólíko pri konjih povzroči tudi zaprtje, če se je konjem iz enega ali drugega vzroka v zadnjih črevih (mastniku) nabralo veliko suhega blata (konjskih fig), ki jih konj z navadnim naravnim gibanjem črev ne more samodsebe izprazniti.

Redno so kólíki podvrženi konji, ki imajo v črevah

Podoba 9.

lišča in preostra zdravila morejo biti vzrok. Prehlajenje vsake vrste života tudi napravlja vjedanje ter je prehlajenje zlasti takrat zelo nevarno, kadar mokra in potna živina stoji na prepihu ali se pa razgreta napije mrzle vode,

Od kólíke napaden konj je nemiren, nêpokojen. stopa semtertja, večkrat se po trebuhu ozira (glej podoba 8.), bije z zadnjima nogama pod trebuh, s prvima pa koplje po tleh ter z repom semintja maha. Bolan

konj se večkrat vleže, zopet kvišku plane, stoji mogoče nekaj minut mirno, in ko se bolečine ponove, se zopet vrže na tla ter kmalu vstane. Konj se večkrat k blatenju in poščivanju napenja, pa le zelo malo ali nič iz sebe ne spravi. Kadar postane vjedanje hujše, se konj brezobzirno meče na tla, se valja semintja, leži na hrbtu in noge krčevito k trebuhu nateguje. Za tem zopet kvišku skoči, se ozira po trebuhu, se vrže naenkrat iznova na tla in to kar naprej ponavlja. Na kóliki bolan konj ne žre in ne pije, škriplje z zobmi, težko in naglo sope; gobec ima vroč in suh, kožna toplina se izpreminja, noge in ušesa so navadno mrzla. Žival se prične močno potiti in s celim životom trepetati.

Pri zdravem konju srce utriplja po 40 do 50krat na minuto, pri konju, obolelem na kóliki, pa 60 in tudi večkrat. Udarjanje žile, oziroma utripanje srca se najlaže dožene pri konju s tipanjem na žili na čeljustni utripalki, tisti pa, ki niso vajeni tako na žilo tipati, bolje store, če poslušajo kako srce utriplje in štejejo njegove udarce. V to svrhu je pritisniti uho v bližino k srcu, in sicer na mestu, ki je zaznamovano s črko *a* na pod. 9.

Zelo nevarna znamenja pri kóliki so: Če se konj davi ali če celo bljuje (kozla), to je namreč znamenje, da ima konj že počen želodec, kajti konj nikdar ne bljuje in je pri takem pojavu vsaka pomoč zamanj. Če konj sedi kakor pes, če s prednjima nogama kleči in zadaj stoji, če se hitro napne, je to znamenje, da so se čreva že zamotala ali pa da je kako črevo počilo. Kadar se žival vedno k blatenju pripravlja, in nič drugega od sebe ne da, kakor malo žlema, takrat so čreva z blatom preobložena, oziroma zaprta. Kadar se konj začne močno potiti in je pot mrzel, ali kadar se konj brezobzirno na tla meče, so to vse prav slaba znamenja. Sploh se nimamo nič dobrega nadejati, če ne gre kakega pol dneva od konja nič blata in se sploh ne potolaži.

Kólika je za konja vedno nevarna, zato je poslati pri takem obolenju, če je količkaj mogoče, takoj po vsežega živinozdravnika in mu jasno sporočiti, da ima konj bržkone kóliko, da vé, že takoj vse potrebno s seboj prinesiti.

Dokler živinozdravnik ne pride, ali če ga sploh ni pričakovati, ravnati je z obolelim konjem takole: Konju je dobro nastlati, da se metaje na tla ne obtolče; zapreti je vsa vrata in okna, da mrzla sapa ne vleče na bolno žival. Če se konj ne meče na tla in ne valja, pustiti ga je stati na svojem mestu, ako bi pa to storil, izprejavati ga je korakoma po dvorišču ali po cesti, da se ne more vleči in valjati po tleh. Pri valjanju po tleh je namreč vedno nevarnost, da se čreva zamotajo in v tem slučaju je konj izgubljen, ter nobeno zdravljenje več ne pomaga. Na kóliki bolnega konja se torej ne sme pustiti po tleh valjati, ter je to z vso silo na en ali drug način preprečiti. Če bi konj ne hotel hoditi, poganjati ga je z bičem. Bolnega konja je škropiti po trebuhu in hrbtu s kafrovcem ali trpentinovim oljem in potem naj ga dva človeka vsak od svoje strani z vso silo tako dolgo s slamo trdo drgneta, da je popolnoma suh in potem se konja gorko odene. Medtem se napravi milnica (žajfnica), ki se konju vsak četrť ure pridno v mastnik vliva, oziroma vbrizgava. Preden se pa to stori, se s čisto in pooljeno roko konju previdno seže v mastnik in se stlačeno in suho blato odstrani (glej podobo 10). Tega ravnanja ni nikdar opustiti, kajti včasih po takem iztrebljenju mastnika takoj prične odhajati vetrovi, ki kóliko povzročajo; kar je vselej dobro znamenje. Kot notranje zdravilo je dati $\frac{1}{2}$ litra kamiličnega čaja, v katerem je raztopiti Glauberjeve ali grenke soli. Bolje in pripravejše je vzeti pest kamilic, četrť kilograma grenke

soli in vsemu temu primešati ržene moke; tej zmesi se prilije nekoliko vode, da se napravi testo, ki se ga v majhnih cmokih konju poriva v požiralnik. Ta zdravila se mu v pol dneva daje tri- ali štirikrat, če kólika poprej ne prejenja. Priporočajo tudi v konja vlivati vsako uro po $\frac{1}{4}$ litra laškega ali lanenega olja. Vendar naj pa kmetovalec nič drugega ne stori, kakor je tu povedano, vse drugo naj prepusti večjemu živinozdravniku.

Nekateri nevedni in nespametni mazači dajejo proti kóliki petrolej, terpentinovo olje, kolomaz (vozni „šmir“), smrdljiva jajca (zaprtnike), scalcio in počenjajo razne bedarije. Vse to so samo bedarije, ki prav nič ne pomagajo, pač pa lahko močno škodujejo.

Končno nam je omeniti še eno konjske bolezni, ki ima enake znake kakor kólika, t. j. *zaprtje scalnega mehurja*. Vzrok tej bolezni je prehlajenje, ki povzroči krč na mehurjevem vratu. Včasih pa bolezen povzroči tudi kamenje ali pesek, ki se dela v mehurju ter pride v scalo in ga zapre. Tako bolni konji se obnašajo kakor oni, oboleli za kóliko; oni polegajo in zopet kvišku skačejo ter skušajo scati, a brez uspeha. Če se gre z roko v mastnik, otiplje se napolnjen in napet mehur (glej podobo 10). Pripeti se, da krč poneha in konj spusti vodo, vsled česar bolečine in nemir takoj ponehajo. Mogoče je pa tudi, da mehur počí; potem je seveda nagla smrt neizogibna. Pri zaprtju scalnega mehurja je najprej konja po trebuhu dobro obdrgniti, kakor je bilo gori popisano ter mu je ravnotako v mastnik brizgljati. Prav dobro je iti z roko v mastnik ter previdno pritisniti na napeti mehur, kakor kaže podoba 10., kjer znači *a* napolnjeni mehur, *b* skrčeni mehurjev vrat, *c* mastnik in *d* roko, ki pritiska na mehur. Pri tem delu je paziti, da se mastnika kaj ne opraska ali sploh ne poškoduje. Za notranje zdravilo je konju dati $\frac{1}{4}$ litra kamiličnega čaja, pomešanega z deset gr opijevе tinkture. Vsekako je pa takoj poslati po živinozdravnika, ki edin lahko odstrani kake ovire v scalu. G. P.

Uvrstitev SHS državnih žrebcev v ozemlju Slovenije za plemenilno dobo v l. 1919.

I. Žrebci v postajah v državni oskrbi.

Okrajno glavarstvo	Kraj postaje	Ime in pasma žrebca
Brežice	Brežice	Dahoman, arab. polk.
		Gidran, „ „
		Cambosier, angl. polk.
		Siglavý, arab. „
		Blocksberg, angl. „
Kočevje	Kočevje	North-Star, „ „
		Vaselin, Američan
	Ribnica	Furioso, angl. polk.
Krško	Cerklje	Haudegen, „ „
		Gidran, arab. polk.
		Peregrin, „ „
		North-Star, angl. polk.
		Amurath, arab. polk.
		Nonius, Normanec
		Matschaker, angl. polk.
		Dahoman, angl.- arab.- polk.
		Furioso, angl. polk.

Okrajno glavarstvo	Kraj postaje	Ime in pasma žrebca
K r š k o	Kostanjevica	Blocksberg, angl. polk. Betyar, " " Furioso, " " Pluto - Gaeta, Lipicanec
	Rakovnik	Nonius, Normanec Schagya, arab. polk. Gidran, " "
	Škocijan	Favory, Lipicanec Gidran, arab. polk. Furioso, angl. polk. Furioso, angl. polk. Hroby, Huzulec
	Št. Jernej	Goral, Huzulec Bonec, angl. čistokrv. Furioso, angl. polk. Przedswit, " " Uermeny-Nonius, angl. polk. Marzouk, arab. polk. Amurath, arab. čistokrv.
Litija	Veliki Gaber	Schagya, arab. polk. Carabas, angl. polk. Przedswit, " "
Ljubljana	Ljubljana (Selo)	Razni lahki in težki žrebci
	Ig - Studenec	Gidran, arab. polk. Dahoman, " " North-Star, angl. polk. Furioso, " " Amati-Blass, Noričan Hermann, "
Ljutomer	Ljutomer	Afrikanus, angl. polk. Blocksberg, " " Bogdany, " " Valentin, " " Furioso, " " Deallor, " " Bluff, amer. dirkač.
	Št. Jurij ob Ščavnici	Nonius, Normanec Nonius, " " Gidran, arab. polk. Dahoman, " "
Maribor	Spodnja Polskava	Gidran, arab. polk. Dahoman, " " Gidran, " " Gidran, " "
Novo mesto	Novo mesto	Amurath, arab. čistokrv. Furioso, angl. polk. Gazlan, arab. polk. Pluto-Malaga, Lipicanec

Okrajno glavarstvo	Kraj postaje	Ime in pasma žrebca
Ptuj	Ptuj	Carabas, angl. polk. Furioso, " " Matschaker, angl. polk. Carabas, " " Nonius, Normanec
Radgona	Bučičovci	Przedswit, angl. polk. Przedswit, " " Furioso, " " Furioso, " "
Velikovec	Goselnavaš	Gidran, arab. polk. Furioso, angl. polk. Przedswit, " " Toborzo, " " Brom-Opus, Noričan
II. Žrebci v postajah v zasebni oskrbi.		
Brežice	Dobrava p. Komendi	Albin - Wied I, Noričan
	Sevnica	Gumbert - II, Noričan
Celje	Arjavas p. Petrovč.	Gacha, Belgije Piston, " " Louis, " "
	Bukovžlak	Salamon, " " Podarke, " "
	Konjice	Barnum, Noričan
	Ložnica	Adam-Dietrich, Noričan Balsam - Gregor, "
	Male Braslavče	Beau - Rêve, Belgije
	Poljše	Marquis de Ron, Belgije
	Prekop	Bob, " " Max II-9, " "
	Šmarje	Cadet - Theseus, Noričan
	Št. Jurij ob juž. žel.	Carolus, " " Norbert-III, " "
Kamnik	Dobrava p. Komendi	Albin - Wied I, Noričan Hedor - III, " "
	Dragomelj	Hedor - III, " " Opus, " "
	Kamnik	Dietrich II-3, " "
	Podgorje p. Kamniku	Allod - Norbert, " "
	Št. Vid pri Lukovici	Central - Markus II, " "
	Trzin	Luno - II, " "

Okraino glavatstvo.	Kraj postaje	Ime in pasma žrebca
Kranj	Stražišče	Benno - Brillant II, Noričan Stern - II, "
	Naklo pri Kranju	Bodo - Georg - II, "
	Praprotna polica	Andre - Berger - I, " Theseus "
	Pristava p. Tržiču	Brillant - III, "
	Voglje	B'ed - Brand - I, " Lieferung "
Ljubljana	Ljubgojna p. Horj.	Asti - Brillant, " Herkules - II, "
	Log pri Brezovici	Dietrich II - 11, " Biber - Herk - II, "
	Laniše	Alarm, "
	Brest pri Igu	Elias, " Sansnom - I, Belgijc "
Maribor	Bišl	Clairon de Corparti, Belg. Castor, "
	Juriški dol	Trouton, " Veinard, "
	Radahova	Nickel, "
	Slovenska Bistrica	Nero, Noričan Polux, "
	Spodnje Hoče	Coquet, Belgijc Max de Longpont, Belgijc
	Spodnji Porčič	Back, " Marcel "
	Spodnji Radvanj	Dietrich, " Noričan
	Zerkovce	Blass, "
Ptuj	Obrž pri Središču	Grimming, " Luno, "
	Apače	Ariel - Tristan, " Aborn - Dietrich, "
	Gabernik	Rameau, Belgijc Geant - Goliath "
	Gajovci	Martinet, "
	Hardek pri Ormožu	Aflenz - Robinson, Noričan
	Levanjci	Marquis de Ron, Belgijc
	Maretinci	Bari - Printemps, Belgijc
	Mezgovci	Abendstern, Noričan
	Mihovci	Bravo, Noričan
	Podvinci	Calvados, Belgijc

Okraino glavatstvo	Kraj postaje	Ime in pasma žrebca
Ptuj	Savci p. Sv. Tomažu	Bandit - Ernst - I, Noričan Pollux - IV, "
	Slovenja vas	Kruger, Belgijc
	Trnovski vrh	Brabant, "
Rad-gona	Orehovci	Ernst - II, Noričan Brillant, "
Radovljica	Bled	Artus - Trumm - I, Noričan
	Bohinjska Bela	Cilli - Stern - II, "
	Češnjica v Bohinju	Abdul - Pascha, " Norbert - III, "
	Hraše pri Lescah	Carlo - Max - II, " Georg - IV, "
	Podhom pri Bledu	Georg - III, " Triglav, "
	Žirovnica	Adrian - Gregor - II, " Colonell - Blas - II, "
	Zgornji Otok	Agis - Pascha, " Romeo - II, "
Slovenji Gradec	Spodnja Muta	Castor - Opus, "
	Sv. Martin	Adonis - I, " Barbarosa - Aal, "
	Velenje	Albert - Brillant, " Bol, Belgijc

III. V l. 1919. v ozemlju Slovenije licencovani zasebni žrebci.

Celje	Arjavas	Norbert, Noričan Coquet, Belgijc
	Čeplje	Trippan, " Tiston, "
Kranj	Godešiče	Vulkan, Noričan
	Trboje	Anwalt, "
Maribor	Korena	Clayron de Lomport, Belg.
	Sekovce	Dietrich, Noričan
	Spodnji Duplak	Pluton, "
Ptuj	Spuhle	Mentor - Baptist, Belgijc
	Središče	Moritz, Noričan
	Zlatolice	Clayron de Lomport, Belg. Kastor, "

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

**Uradno glasilo
Slovenske kmetijske družbe.**

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 h.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: inserat na vsi strani 240 K, na 1/2 strani 160 K, na 1/3 strani 80 K, na 1/4 strani 40 K in na 1/8 strani 20 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnik naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 7. V Ljubljani, 15. aprila 1919. Letnik XXXVI

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znamkah, sicer se naznanila ne objavijo.
Upravištvu ne prevzame posredovanja.

Živinorejci! Sauerman - Kerberjevo krmilo, kot najboljša krma za goved, prasice in konje je po dolgem času zopet došlo. Učinkuje: hitro rast, povzdigo molznosti, okusno krmo in čvrsti nastavek mesa in masti. Naročite, da se preprišate! 1 zav. 5 kg K 14-80, 10 kg K 9-50. Glavna zaloga in prodaja: Milan Kravanja, Begunje pri Rakeku. 85

Suhe gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah tvrdka M. Geršak & Co., Ljubljana Kongresni trg 10. 119

Najboljše apno ima vedno naprodaj I. Tauffer, apnenica, Zagorje ob Savi. 17

Jabolčnih drevesec večjo množino štiri- in triletnih, ki so rasteče, in dobrih vrst i. s. Baumanova reneta, zlata reneta, štajerski mašančkar, tatfni zelo lepi, ki se do junja zdrže, štajerski moštar Paier-Hubert zelo rodovitni, žalostinke itd.; hrusovo drevje večina moštarice, neka tudi žlahtnih, klapovke, Napoisonovke itd. In precej hrusovih prtilikovcev žlahtnih vrst, avstrijarce, klapovke, itd. ima po primernih cenah naprodaj Andrej Hafner, pos. in sadjerejec, Dorfstejt. 14, pošta Skofljakola. 31

Do 40.000 ameriških ključev, kot podobno najbližje jago za cepljenje in odda kmetijska podružnica v Mokronogu. Cena za 1000 kom. K 25. Tozadevna naročila prevzema Iv. Prijatelj, Tržišče (Dolenjsko) 32

Korenjevo seme domače, zanesljivo in priznано najboljšo zopet razpošilja Franc Oblak, Sv. Gregor, p. Ortnik po 3 K liter; pri odjemu nad 10 l pa po K 2-70. Pesa za krmo mamutovka, velikanska valjasta po K 8-1 liter; pri odjemu nad 10 litrov po K 6-50. 64

!! PILE ŽAGE ORODJE !!

za vse svrhe najboljšo kakovosti priporoča Odon Koutny, specialna trgovina jeklenih in tehničnih potrebščin v Ljubljani, Kolodvorska ulica 37. 70

Težka krava s tretjim teletom prodaja Ivan Dolšina, p. Vel. Lašče. 87

Lepega sivega bika 16 mesecev starega, ima naprodaj Franc Pozelnik, Škerlevica pri Orteneku. 79

Šredilnike za vgraditi, strešno lepenco, samokolnice, škarje za trto, sesalke, železne in gumijevce, mrežo navadno in pocinkano, za ograjo, žico, žeblice, sekire, kopače, zidarsko, kovaško orodje in drugo železnino nudi A. Sušnik Ljubljana, Zaloška cesta 21. 82

Semenski grah večjo množino ima za oddati po K 6-— kg F. Roblek, veleposesnik v Zaicu. 86

1500 jabolčnih drevesc ima naprodaj Sadjarsko društvo v Smarci, pošta Radomlje. Cena: za boljše vrste 4 K, za slabše vrste 3 K. 87

Zamenjam slamo za gnoj. Več pri Ani Brecejnik, Zapuže št. 4, p. St. Vid nad Ljubljano. 88

Močan dvovprežni voz za težo ima naprodaj Fr. Zuntek, Čemljica 56, p. Boh. Srednja vas. 89

Dobro ohranjen brzoparilnik z 200 l se po ugodni ceni proda. Černe, Zg. Siska 25, Ljubljana 7. 90

Junčka 14 mesecev starega, lepega, ki bo sposoben za plemo zamenja za telico Franc Derling, Hlebce 14, pri Lescah, Gorenjsko. 91

Kot vozilo za šparone prodajata dretu po K 45- za 1 kg v klopčih po 3 do 4 kg brata Vošnjak, Ptuj. 92

Kupim več panjev (dunajski sistem z okvirji) Ponudbe na Martin Pleterski, Cerklje ob Krki. 93

Enega ali dva mlada prasička za rejo kupim za ceno po dogovoru. Jera Pogačnik, Zalog. 94

Dobrega psa-čuvaja za na verigo kupim Andrej Kregar, Vižmarje p. St. Vid. 100

Dveletna kobila pingavske pasme, vajena paše, se proda za ceno po dogovoru. Polzve se pri Tomažu Pretnar, posestniku v Zirovnici 29, Gorenjsko. 101

Prodajam dva dveletna krasna žrebca težke pasme, eden popolnoma črne, drugi rujave barve, ter 7 lepih polletnih plemenitih merjascev velike bele pasme, koji se tudi posamezni razpošiljajo. Cene po dogovoru. Alojzij Šmit, veleposesnik, Juroklošter via Laški trg. 102

Plemenskega bika težke pasme, rudečecikast, star 15 mesecev je naprodaj pri Severin Rozman, Zgornji Otok p. Radovičja. 103

Zamenja se močan vol lahko tudi 2½ leti star vol za krave mlekarice pri Ivan Goljarju v Podgori, St. Vid pri Ljubljani. 104

Kupim brejo kravo ali s teletom, srednje velikosti, ki je vajena vožnje in dobra molznica. Istotako kupim par mladih pujskov jorkširske pasme za plemo. Ponudbe z navedbo cene na Anton Slodnjak trtničar in posestnik, p. Juršinci pri Ptuj. Staj. 105

Kravo mlekarico in psa čuvaja kupim ali zamenjam za krmo. Gabriel Eržen, Zapuže pri Lescah. 106

Prodajam eno kolo za jermen, ki je 170 cm visoko, 15 cm široko in eno kolo za jermen, ki je 45 cm visoko, 15 cm široko. Niko Ahačič, fužinar in posestnik, Tržič, Gorenjsko. 107

Veliko mlatilnico prodajam ali zamenjam za ročno. Fortuna Matevž v Podlipi 23, p. Vrhnika. 108

„Alfa Separator“ parni kotel iz litega železa za mlekarstvo, z 250-300 l prostornine proda za ceno 300 K upraviteljstvo štajerske hranilnice, pošta Lelnik pri Ptuj. 109

Vprego za par konj in eno za samca, dobro ohranjeno, za težko vožnjo ima naprodaj Mirko Weinberger, Zagorje ob Savi. 110

1000 kilogramov slame prodajam; zamenjam pa 1½ leta starega volička in 8 mesecev starega junca za miado, na pol kredo kravo. Cena po dogovoru. Ivan Černe, Zgornja Siska 25. 111

Semenjski česenj 1200 glavice ima naprodaj Janez Novak, Gorenjavas 29, p. Ribnica na Dolenjskem. 112

Soja fižol naše zrnate kave nadomestek, prodajam za seme 1 kg po 6 K po povzetju; proda tudi 50 grmičkov lepega „šnitke“ po 1 K grmiček, (2 leti stari grmičji so prav lepi), daje gomolje od cvetlice „Iris germanica“ to je vrsta lilije, ki krasno cvete v več barvah 1 gomolj 50 v, 10 komadov 4 K s povzetjem pošilja Ivan Polenek v Črnomlju. 113

Kmetovalci in vinogradniki krške okoličnice dobe umetna gnojila (kalijevo sol) pri krški podružnici po isti ceni kakor v Ljubljani. 114

Hlevski gnoj kupuje v celih vagonih volnena predelnica in tkalnica Glanzmann & Gassner v Trzinu. 115

Kmetovalci, sadjarji vinorejci! Naročite že sedaj košarice za razpošiljanje sadja, kakor tudi jerbace za gospodarstvo in drug pletenine, ki jih izdeluje in razpošilja Pletarska šola taboriščne uprave v Strnišču pri Ptujcu. 116

Pozor vinogradniki in konjerejci! Napredaj imam v vsaki množini do 1000 komadov najfinjših gumijevih travkov za zeleno cepljene trte po 30 vin. kos, ter 3 po 8 mesecev stare žrebice po dogovoru. Avgustin Zajec, pošta Bela Cerkev Dolenjsko. 117

Imam 300 litrov slivovke na prodaj za ceno po dogovoru. Colarič F., Slinovce št. 3, Dolenjsko 118

Kravo čistokrvno sivo montafonko zamenjam za konja, pripravnega za tek, čeprav ni zanesljiv za težko vožnjo. Franc Fajdiga v Sodražici. 119

150 dobro ohranjenih panjev 18 ronl-čarjev, drugi so kranjci, končnice slikane od l. 1849 naprej in še nerabljeni, dober ročni mli. prodaja Polona Vovk, Jesenice. 120

Upravništvo „Kmetovalca“ sprejema le

primerne inserate

po cenah, ki so razvidne na poglavju.

Objavljenje bo imelo vedno povoljen uspeh, kajti „Kmetovalec“ izhaja (dvakrat mesečno) v 25.000 izvodih ter je razširjen po vseh slovenskih pokrajinah v Avstriji.

(6) Slovenska KMETIJSKA DRUŽBA KRAJSKA

Je izdala in prodaja naslednje knjige:

Zvezek	Cena K
2. Fr. Stupar: Apno v kmetijstvu	—30
3. Fr. Stupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letni	—20
5. M. Kostanjevec: O užitnosti od vina in mesa	1-50
8. Boh. Skalický: Siljenje ali káljenje ameriških klučev	—30
10. B. Skalický: Kmetijske razmere na Češkem	—70
11. Gustav Pirc: Poglavje o govedoreji na Kranjskem	—30
12. Pridelovanje in razpečanje namiznega grozdja ter zgoja trt na špalirju. (B. Skalický)	—50
13. O sestavljanju in setvi travnih mešanč. (Weinzierl-Turk)	1—
14. A. Sivie: Poljudno navodilo za morjenje lesa	1-50
15. Stéuert-Jamnik: Soseba Razumnika konjereja	1—
Dr. O. Pirkmaler: Vprašanje naše prehrane	2—
48 raznih gospodarskih navodil po 20 vin. komad.	

Pozor! Pozor! SLAMOREZNICE

mlatilnice za ročni in vrtilni pogon, vrtila, čistilnice, trijerji, stiskalnice za sadje in grozdje, mlinci za grozdje, decimalne tehtnice po 200 kg z uteži, kotle za žganjekuho, kljince za slamoreznice, ročne mlince za mletev moke itd. so v veliki izbiri vedno v zalogi. Drugi poljedelski stroji se pa lahko naročajo pri tvrdki Zaloga poljedelskih strojev

Franc Hitti (31)

Ljubljana, Martinova cesta št. 2.

Opeko, živo apno, cement

v celih vagonih oddaja po primernih cenah

transportna in premogovna

tvrdka (47)

F. & A. UHER

Ljubljana, Šelenburgova ul. 4.

Ako rabite vrtna ali poljska semena

pišite po **SEVER** ce-nov-nik. (22)

Trgovina s semeni **Sever & komp.**

Ljubljana.

SLOVENSKA KMETIJSKA DRUŽBA

je dala naslednja 10

„GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej ponatisniti iz „Kmetovalca“ in jih oddaja komad po 20 vin.

Denar ali znanke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpmore.
2. Gnojenje vinogradov.
3. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino.
4. Ciste drože in njih raba v kletarstvu.
5. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
6. Kako se pripravljati dober vinski kis.
7. Vzroki neplodnosti pri govedi.
8. Krmiljenje z oljnimi tropinami.
9. Bradavice pri domačih živalih.
10. Kisli črvček.
11. Resna beseda vinogradnikom ob trgatvi.
12. Naprava petlota ali domače pi-jace.
13. O bistvu alkoholnega vrenja (kopenja) in o rabi čistih vinskih drož pri pridelovanju vina.
14. Vnetje vimena ali volčič na vimeni.
15. Zavrelka.
16. Trtna plesnoba.
17. Kako se napravi stanovitno sadjevec.
18. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede izvrševanja rezarstva.
19. Kislost (kisloba) in razkisahe vina.
20. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravijo, kadar so nastale.
21. Močno krmilo „ribja moka“ kot pospeševalno sredstvo za rast in piganje prašičev.
22. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
23. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
24. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
25. Kožni izpuščaji pri prašičih.
26. Izdelovanje mila za dom.
27. Zdravljenje kužnih bolezni cepljenjem.
28. Sredstva proti trtni plesnobi.
29. Kteri način zelenega cepljenja trt je najbolj priporočljiv.
30. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
31. Konserviranje sadja brez sladkorja.
32. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
33. Snetjavost pri žitu.
34. Kako se jajca ohranijo.
35. Natrijev bisulfit kot nadomestno sredstvo za žveplo.
36. Kako se obnavljajo in popravljajo meje?
37. Kdo se naj še zgleda za državni preživljenski (vzdrževalni) prispevek?
38. Presojanje krmil po škrobnih vrednotah.
39. Garje pri konjih.
40. Apneni dušik, najboljšee sedanje dušičnato gnojilo.
41. Kako pripravljamo domači kvas (kravajce, drože)?
42. Zatiranje trtnih bolezni spomladi.

DRUŽBENE VESTI.

Dopošiljatve denarnih zneskov. Slovenska kmetijska družba dobiva od raznih strank denarne zneske po poštni nakaznici in položnici, ne da bi bilo na teh navedeno v kake svrhe se upošilja ta denar. Naprošajo se torej vse stranke, naj na nakaznicah ali položnicah **natančno navedejo namen vposlane svote**, na pr. za udnino, število udov, naročba semen, vrsta, ali drugih potrebščin. Zneski, ki so namenjeni ribarskemu odseku Slovenske kmetijske družbe, naj se naslovljajo na družbo z dodatkom „**za ribarski odsek**“. Taka natančna označba je za računski oddelek kmetijske družbe neobhodno potrebna, če hočemo omejiti razne reklamacije in terjatve.

* **Modra galica** za škropljenje trt proti peronospori je od strani Slovenske kmetijske družbe že davno vsa naročena v Nemški Avstriji in je tudi plačana. En del te modre galice je že došel, z dopošiljativjo ostanka je pa velik križ, ker so na železnicah kar naprej velike ovire in tvornice tožijo, da modre galice zaradi velikega pomanjkanja premoga ne morejo dovolj hitro izdelavati. Družba seveda priganja na vse kriplje, da bi dobili naročniki modro galico pravočasno v roke, vendar vnovič izjavlja, da v takih razmerah ne more prevzeti nikakega jamstva. Pri tej priliki družba objavi, da bo bržkone prisiljena oddajno ceno modri galici nekoliko zvišati, ker so zraven prišli stroški, na katere ni poprej računila in so sedaj tudi voino na železnici podvojili.

Vinogradnikom in sadjerejcem! Slovenska kmetijska družba je pravkar prevzela naslednje demobilizacijsko blago, namenjeno in primerno povečini vinogradnikom: 216 komadov večjih prevoznih škropilnic (pump) za drevje in 196 „manjših nahrbtnih“ za škropljenje trt

(nekompletnih) za belenje itd.; 300 kom. različnih motik; 1150 čopičev za desinfekcije, belenje itd. — Družba pripominja, da glede kakovosti in kompletnosti tega blaga ne more prevzeti *prav nobenega jamstva* in da zato te stvari ne bo oddala na navadna pismena naročila, temveč le onim podružnicam in drugim kmetijskim korporacijam iz vinorodnih krajev, ki sami pravočasno odpošljejo v Ljubljano kakega pooblaščenca, da nakupi in osebno izbere večje število teh strojev, ki jih potem takoj odvzame iz družbenega skladišča.

* Slovenska kmetijska družba ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebsčine:

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd., se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K, $\frac{1}{2}$ kg za K 9'50, $\frac{1}{4}$ kg za K 5'50, $\frac{1}{8}$ kg za K 3'—, 50 g za K 1'60.

* Apneni dušik $\frac{18}{31}$ % po K 110'— za 100 kg takojšnje prijave sprejema družba neobvezno

Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 18 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati.

Brusni kamni, navadni po K 1'—, boljše vrste po K 2'— komad.

Čopiče za belenje po K 1'— komad.

Ergofor, fiziologični železo-apneni preparat se imenuje redilni prašek za živino, ki ga priporočajo celo iz živinozdravniške stroke posebno za konje, a tudi za drugo živino. To sredstvo učinkuje baje posebno dobro ob današnjih slabih prehranjevalnih razmerah pri živini, ki ji primanjkuje močnih krmil in posebno pri konjih ovsa. Tega praška se poklada na dan in glavo:

pri konjih	po 2—4 ne polne žlice
pri govedih	„ 2—6 „ „ „
pri kozah ovcah in prasičih „ 1—2 „ „ „	

V začetku je treba seveda polagoma navajati žival na ta prašek in šele čez nekoliko dni ji je pokladati določeno množino. Pri vsakem zavoju je zraven tudi primerno navodilo, kako se ta prašek poklada. **En zavoj tehta 1 kg in stane 20 K.** Kmetijska družba sama nima izkušenj s tem praškom, vsled tega ne more jamčiti za uspeh. Želela bi pa, da se preskuša to sredstvo tudi v naši deželi in da podajo svoje mnenje o njem posebno konjerejci, še preje pa morda kočijaži in vozniki, ako je pri konjih ta pripomoček kaj dobro učinkoval, kakor piše živinozdravski list na Dunaju. Ako se oglasi dovolj naročnikov, bo družba priskrbeli tudi to sredstvo svojim članom.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni oku ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi ite stane kg 7 K.

Fenoltaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopnica po 1 K.

Galun po K 240'— sto kg.

Inkarnatna detelja. Ta krmska rastlina je zelo primerna rastlina za kraje z milejšim podnebjem, kjer rase trta. Seje se jo samo, rase hitro in daje v najkrajšem času obilo tečne krme za govedo. Seje se jo 14 do 20 kg na hektar ali 7 do 10 kg na oral. Daje sicer le eno košnjo, ta pa je izdatna. Priporoča se torej vsem živinorejcem, ki si hočejo pridelati zadostne krme, da si jo letos posejejo. Slovenska kmetijska družba oddaja seme inkarnatne detelje po 6 K za kg. Kdor si jo hoče naročiti, naj to nemudoma stori, dokler je še kaj semena na razpolago.

Klajno apno po K 160'— sto kg z vrečo vred. Po pošti se klajno apno posameznikom ne razpošilja, vpoštevajo se le skupne naročbe podružnic z največ 100 kg.

Melior, preskušeno sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev. (Glej spis »Melior« v »Kmetovalcu« št. 11. z dne 15. junija 1915.)

Modra galica. Ker se je železniška voznina odkar je družba ugotovila ceno modri galici podražila za sto odstotkov in ker tvornice računajo letos tudi sode i. s. po 10. kron za sto kg vsebine ali po K 25'— komad, zato ne bo moglo ostati pri prvotno določeni ceni približno šestih kron. Tudi delavske mezde so se v Nemški Avstriji med tem znatno zvišale in tvornice računajo družbi z ozirom na izpremenjene razmere vsakovrstne manipulacijske stroške v znatni izmeri. Družba se je zato odločila, da zaenkrat vpostavi ceno K 6'30 za kilogram franko Ljubljana in da ne bo vračala stroškov za voznino, prevajanje in raztehtanje. Razdeljevalnice pa imajo zato pravico, oddajati modro galico v pokritje teh stroškov za primerno višjo ceno, vendar pa ta povešek nikjer ne sme znašati več kakor 50 vinarjev pri kilogramu. Pri pošiljkih izpod celega soda bo družba galico računala po K 6'50 za kilogram.

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 1'40.

Natrijev bisulfit se rabi kot nadomestno sredstvo za žveplo v kletarstvu, v prvi vrsti za žveplanje sodov in vina. V to svrhu ga zadostuje le mala množina, in cena mu je K 1'40 kg. Kako se rabi natrijev bisulfit v kletarstvu, dobimo opisano v 1. številki letošnjega »Kmetovalca« na strani 3.

Požiralnikove cevi z dvojno tkano cevko za koze po K 29'—, z žično cevko za goved št. 3466 po 15 K.

Sladkorna pesa po K 8'— kg

Semenski krompir Posrečilo se je kmetijski družbi dobiti nekaj vagonov semenskega krompirja, ki ga bo oddajala svojim udom za spomladno saditev. Krompir je slavonske dobre vrste in bo najbrž dobro uspeval tudi v naši zemlji. Če pa kateri kmetovalec nima zaupanja do tega semena, naj posadi svoj domači pridelek, ki ga je namenil za prehrano, tujega naj pa uporabi namesto tega. Vendar je priporočati, naj vsak posadi vsaj nekaj tujega gomolja, da poskusi, ako bi dobro uspeval na domačih tleh. Krompir se bo oddajal naložen v vagonih brez vreč po 90 K za 100 kg, v vrečah pa po 100 K za 100 kg. Naročila se sprejemajo takoj.

Seme detelje lucerne ima družba zopet na razpolaganje in ga oddaja svojim udom po 20 kron kilogram. Vreča se posebej računa. Seme je jako lepo jamčeno brezpredenično, jamčeno zadnje letine. Priporočamo udom nakup tega blaga. Podružnice, ki jim družba na prvotno naročilo ni mogla lucerne poslati, naj naročitev ponovijo.

Seme domače detelje po dnevni ceni kg do 20 K — vrečica in poština se posebej zaračuna.

Semenska pesa. Seme izvirne severonemške rumene in rdeče Mamut krmilne pese K 24'— kg.

Tobačni izvleček in tobačni prah sta družbi pošla. Ker ta dva predmeta tobačna režijska zopet splošno oddajala potom trafik, ju družba ne bo imela več na zalogi in naj ju udje zahtevajo v trafikah.

Tobačni prah po 60 h kg.

Travno seme, mačji rep K 8'— kg.

Trakove za vezanje snopov (enostaven motvoz) v klopčičih po 2000 gr po K 12'— kg.

Trtne škropilnice »Viktoria« po K 128'— komad dobi družba v kratkem z Dunaja.

Uspulum po 50 gramov za 2 K in po 100 gramov za K 3'60

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 1 K kilogram.

Viktor Korsika

trgovina s semeni

Ljubljana, Kongresni trg.

Priporočam svoja preizkušena in priznana pristna ter dobro kaljiva zelenjadna, poljska in cvetlična semena.

Cenik za l. 1919 je izšel in je vsakomur brezplačno na razpolago.

Prosim, ozirajte se natančno na moj naslov! (21)

Novodobne škropilnice v zatiranje bolezni in škodljivcev na trtah, sadnih drevesih in drugih rastlinah.

Škropilnice proti peronospori, žveplalnice,

škropilnice za razpršenje apnenega beleža, (12)

škropilnice v svrhu razkuževanja,

škropilnice za žvepleni ogljik

izdeluje in razpošilja najstarejša, l. 1882, ustanovljena

specialna tvornica za vinogradniško orodje, kletarske stroje in kovinske izdelke

Franc Nechvíle

Dunaj, (Wien), Margaretenstrasse 98 Kl.

Najboljše neprekosljive brusne kamne kakor tudi izvrstne bruse

(35)

priporoča tovarna brusnih izdelkov
H. Hermetter,
Rogatec, sl. Štaj.

J. Komatič, dolgol. zastopnik znane trvdke K. in R. Ježek, Blansko, tovarna kmetijskih in poljedelskih strojev in motorjev se priporoča. — Dobra in solidna postrežba.

Ljubljana, Gradišče št. 11

Nadalje priporočam dobro znano tovarno

WELSIA

katera izdeluje izvrstne

brzoparilnice

vseh velikosti z dvojnimi

pocinkanimi parnim

kotlom, in porabno

obenem za kuhanje

žganja. (40)

Decimaine tehtnice

cimentirane vseh velikosti, z uteži vred.

Sprejemam naročila na slamorezne nože.

Cene po dogovoru.

Cementna (11)
strešna opeka
najbolj trpežne vrste se dobi pri trvdki
Ivan Jelačin,
Ljubljana, Emonska cesta št. 2.

Kmetovalci! Denarni zavodi!

Gozdarske in gospodarske zadrage!

Beritel! Lesotrzci! Beritel!

A. Šivic

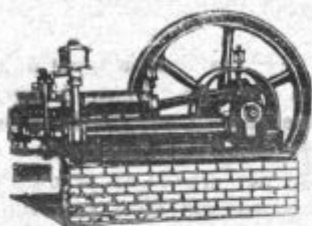
(9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako se izračuna telesnina debel posekanega in rastočega drevja ter celih gozdov, kakor tudi obtesanega in razžaganega lesa. Pridejane so vse za tako računanje potrebne tabele. V knjižici se nahaja tudi popis in potrebne tabele za pravilno določanje oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali razžagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridejane tabele za določanje prostornine v ogljarskih kopah in kub. mera drv za kurjavo v prostorninskih metrih kakor tudi popis in potrebne tabele za primerjavo nove dolžinske, ploskovne in kubične mere s staro mero. Cena knjiži proti predplačilu za sde c. kr. kmet. družbe K K 1:50.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev

iz najslovitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „WELSIA“.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje — Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin — Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANC

Ljubljana, Židovska ulica 1. ☹

Pošne hranilnice račun št. 828.406.
Telefon št. 185.

Ustanovljena 1882.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

☹ v LJUBLJANI ☹

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po **2%** (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad 42.000.000 kron.

Stanje rezervnih zakladov 4.000.000 kron.